

UNIVERSUL LITERAR

VASILE POPESCU: STUDIUL DIN MANGALIA

In acest număr: ARTUR ENĂȘESCU, M. CELARIANU, SCARLAT STRUȚEANU, A. POP MARȚIAN, RADU GYR și I. MILCU, ADRIAN PASCU, LEON BAIDAFF, G. TALAZ, TRAIAN ȘTEFANOVICI, G. CARDAȘ, C. I. ȘICLOVANU, PAUL I. APADOPOL, ANTON HOLBAN, RUD. A. KNAPP și N. N. TONITZA. Buletin bibliografic săptămânal de AL-SADI IONESCU.

An. XLII, Nr. 32.

8 August 1926.

Lei 5.

O G R A D A

In baia de soare a bătăturii,
când bate inima liniștei ca o vislă,
ațipese purcei argintii de pislă
cu romanifă 'n colful gurii, —
iar un câine năuc s'a 'ncolăcit, tot aici,
lângă prăpastia unui gând :
— pot să treacă oricâte pisici,
el se uită după ele blind ;

puiul unei găini duiioase,
scuturându-și de pe ochi paingul somnului,
fuge ca o gogoasă de mătase,
rostogolit de sub aripi călduroase, —
să caute boii Domnului.

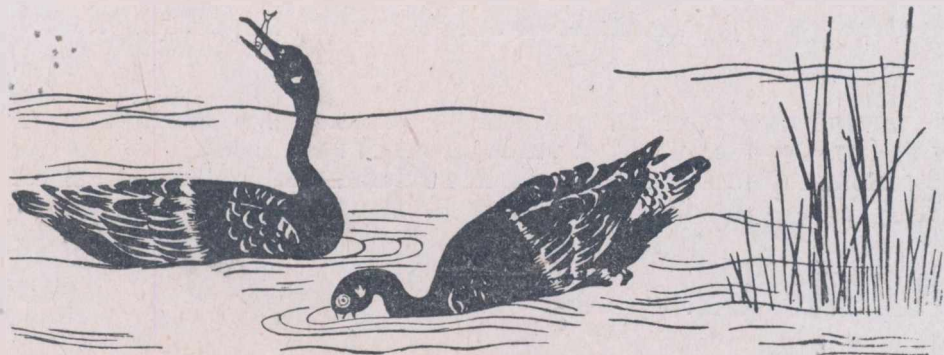
Plopi înalți, din patru colțuri veghează
odihna ogrăzii mari ce visează,
și ca să nu-i prindă somnul de-amiază,
se bat cu prăștii repezi de rîndunici, —

și când se lovesc în frunte, scot suspine mici.

Un curcan care-și plimbă mulțumirea neobosită
subt un dud rotat, —
cât un burduf s'a înfoiat ;
și supărat că nimeni nu-l aude
și nu-l vede cât e de mare, —
a vărsat peste curtea adormită
un pumn de blesteme amare ;

și pentru c'a făcut ispravă nemaipomenită,
dudul umbros își bate, deasupra-i, palmele ude,
și'l răsplătește c'o ploae de dude.

A. POP MARȚIAN

Floarea lui Sânzien

de RADU GYR și N. MILCU

Fluturul Sânzien, voevodul găzelor.
Libelula
Bărgăunele sfetnic
Strămoșul greierilor
Țânțarul mărăcine, poetul găzelor
Răgacea străjer
Lăcusta
Trântorul

Fluturul de noapte
Licuriciul-crainic
Crinul
Trandafirul
Lămâița
Margherita
Și alte flori, greieri, albine și furnici,
musculițe....

— Actul I. — Țara Găzelor. —

PROLOGUL

(O floare de grădină, galbenă și bună, răsare în fața
impei, cu un surâs... de floare, și pe o muzică suavă vă
une vouă, ascultătorilor, prologul :)

Mă întâlnești și-nicea, precum în viața voastră
V'am mai surâs din straturi, din ronduri, dintr'o glastră,
Dintr'o livadă poate, — la fel de'n închisoare
Măntemnișase vazul sau surideam în soare...
Imi întâlnești și-nicea, tot soarele ce cântă
Pe-o liră de petale cu degete de raze, —
Sânt floarea din livadă, din lumină, din vaze,
Și-s cea dintâi corolă ce vouă vă cuvântă !
„Mi-ați ascultat adesea un cântec de mireazme
M'ați scuturat cu gândul și'n vis mi-ați dat polen ;
Sânt cea mai simplă floare, — și nu trăesc prin hazme
Ca FLOAREA TUTURORA, ca FLOAREA LUI SANZIEN...
(pauză)

Vă îndoiți că poate o floare să surâză ?
Dar florile cuvântă... cuvântă orice găză,
Cuvântă-un fulg de soare, vă râde-un flutur vouă,
Boinește-o frunză 'n lună și plânge-un bob de rouă !...
Ovestea care vine, vorbește'n orice ființă
Ce are-un strop de viață și-un strop de năzuință.
La voi vorbesc, fi doare, sau năzuiesc un țel,
Cei mici și cei ce oameni nu sânt, — dar sânt la fel..
Dar floarea minunată e floarea tuturor
A celor ce au viață și o cerșesc, și-o vor !
C'am tălmăcit în stihuri, — ca'n fluer, tot aleanul
Cubirii ne 'mplinite atât de vechi — dar nouă...
Fi-un mugur spart în floare — tot gândul nostru 'n soare—
Ce-un fir plâpând de aur vi l'am întins și vouă.

dar dacă 'n gânduri, versul, va picura ca 'n cupe
De-argint — un strop din plânsul ce nu-i e dat or'cui,
Va geme gândul... firul de aur se va rupe...
Vă plângeți dar, — că poate
Ca Sânzien oricare își are floarea lui..

Povestea asta 'n cântec, — ca pe o floare, — vrâstnici,
Veți răsădi-o 'n glastra vieții 'n care-arunci
Tot ce a fost... Dar noaptea, prin vis, cu-aramă tare
Vă va ucide 'n dorul poveștilor de-atunci...

Cu mâinile întinse spre „ea“, în somn sau treji,
Cei slabi, înfrânți de vifor, s'or stinge 'n calea grea.
Iar cei porniți s'o aibă, puternici s'or întoarce
Că orice drum pornește să n'ajungă la ea...

Vă las să recunoașteți în bazmul „ei“ de-aci
Și bazmul vostru lângă povestea celor mici.
Și voi veni — aceiași — în visul vostru tainic
Cu fiecare cântec — din trei — cât bazmul are,
Și 'n cet, cu gândul vostru voi merge mână 'n mână,
Pe rând, în altă țară, pe rând spre trei hotare !...
... Acuma dați-mi gândul să plec spre 'ntăia țară :
E un țărâm de găze... și-i soare... și e vară...
(se 'nchide în umbră)

ACTUL I. ȚARA GAZELOR. DECOR.

În lumina de după amiază de vară se străvede, în zare,
un sat de mușuroaie. Bordeiele de argilă își cască ferestre
mici. În dreapta, un cătun de stupuri. Albinele alcargă
zumzând, de colo-colo ; mai la o parte, un grup de viespe.
Sub un lujer, la umbră, doarme trântorul. Sub o gheretă
din coaje de ghindă, cu o stamină pe umăr, Străjer-Ră-
gace, face de pază. Bondarii privesc tabloul, indiferenți,
furnicile ies din mușuroaie, se strecoară pe sub plopii...
de nalbe, muncesc, se trudesc, — iar lângă o păpădie, își
face tabietul strămoșul familiei de greieri. Din când în

când își instrumentează dibla. Alături, plosca, cu suc de to-
poraș. Nu se desparte niciodată de ea. Lămâița privește
cerul, senină. Trandafirii cochetează cu câteva albine.
Sfioasă, îi privește o margherită și un mac se'nroșește în
iarbă... În mijloc, în corola de ceară a unui crin uriaș, —
doarme fluturașul Sânzien.

Se aud arii cântate de albine și musculițe. Zumzet și
lumină...

POVESTEA :

Cortina, se 'nalță încet în cântecele corului :

CORUL

Zum, zum, zum... Za-za-za !

Munca nu-i grea.

Zum, zum, zum, za...

UN GREIER TANAR

Mă jur că are haz !

N. MILCU

TRANTORUL (dela umbră)
Hei ! miera este gata ?

O ALBINA

Dar știi că n'ai obraz ?

UN BONDAR

Ei !. Par'că cine știe acum ce treabă grea !..

ALBINA

Așa-i : unul lucrează și celălalt să stea

BARGAUNELE SFETNIC

...În lumea asta mică, cum și între oameni, sunt
Câți-va... câți-va, de treabă... (către țânțari).

Destui flueră-vânt !

UN ȚANȚAR TANAR

Vă spun eu lui tăticu ! (Scoțând limba :)

Na ! Babalâc hapsân !

BARGAUNELE-SFETNIC

Așteaptă dar să vie țânțarul cel bătrân...
Te pctrivesc îndată !

GREIERUL TANAR

T-t-t!... Vai de mine

Când toți aci lucrează...

O FURNICA

Mai bine vezi de tine!

GREIERUL TANAR

Cum? Vai! mă rog, se poate? Duduilor furnici
Să am iertare, — însă noi, greierii cei mici
Vom protesta cu toții să mi se facă parte;
Noi nu suntem ca unchiul din fabula din carte...
Pe vremea-aceia, poate... Cântam în gura mare
Și ne trezeam în foamnă că n'avem de mâncare.
Noi, greierii cei tineri, porniți de-acum pe muncă
Alături cu furnica...

O LACUSTA (făcându-i semn :)

Nu dăm un „tour“ prin luncă?...

GREIERUL TANAR (încurcat, către furnică)

Să mă ierțați!... Lăcusta... Să mă scuzați o clipă...
(către lăcustă)

O! Dac'ai știi, lăcustă!... Frumoasa ta aripă..

LACUSTA (practic :)

Ascultă! vreau mâncare! N'ai cheia la hambar?
Hai!... Cere-o la furnică!

FURNICELE (brinzând de veste)

Tâlhar, tâlhar, tâlhar!...

Suratelor, priviți-i: un greier și lăcusta
Vor să ne jefuiască!

O VIESPE BATRANA (cu o sulită)

Ți-arăt eu, blestemate!

FURNICILE

Așa, înțepă-l strașnic!

GREIERUL TANAR (către viespe)

Pardon, îți cade fusta!...

(Profitând de păcăleală, fugă cu lăcusta în câmp)

VIESPEA BATRANA

M'a păcălit, tâlharul! Ne-a păcălit pe toate!

TRANTORUL (dela umbră)

La ce, mătuse viespe, să-ți faci atât necaz?
(deodată, începe să se întunece)

FURNICILE (spre mușuroaie)

Ascultă! Scoală de-acolo! Ia vezi peste zăplaz:
Ce-i umbra asta? Poate se va porni furtună!

(Se face întuneric adânc)

TRANTORUL

E noapte așa de vreme?... Ei bravo!... Noapte bună!
Eu m'am culcat...

GANGANILE TOATE

Ni-i teamă! Ce nor grozav, ce nor!...

(Se face brusc lumină ca mai înainte)

BARGAUNELE SFETNIC

De unde?... Nu-i nimica! O talpă de picior...

Trecea un om. Norocul acestui mușuroi
A fost, iubite găze, că n'a călcat pe noi... (ese)

GAZELE (risipiindu-se la muncă, în surdina :)

Luerați de-acum!...

Zum, zum, zum!...

RAGANA-STRAJER (din ghereta de ghiindă)

Tăcere! Ce s'aude?... Sunt parcă pași pe drum!

(Liniște. Deodată se aude de afară o doină)

TÂNȚARUL MARACINE (doinind de afară :)

Foaie verde nufăr galben

Toate florile sân albe-n

Țara unde pe tulpini

Cresc lumini lângă lumini!

Foaie lăncedă de nufăr,

flori, boboci, și muguri sufăr

Pe meșteagul ce-a păstrat

floarea roșie în strat...

Frunză veștedă de trestii

E amar tâlcul povestii

Când drumeagul și-l așin

flori cu umbră de venin...

Nufăr galben, nufăr rece,

Călătorul însă trece

Nesțind că'n calea-i nouă

Lasă florile de ronă...

Foi de păpuriș sălbatec

Călătorul gânduratec

Stă o clipă însă în loc

lângă florile de foc,

Nufăr mort pe-o foaie strânsă

Amorțește pasul însă

Și se pierde orice drum
lângă florile de scrum!
Călător, așine-te
Căii năvălitate
Căii otrăvite
A florilor vinete!... (tace).

STRAJER-RAGAGE

Ce cântec înfioară singurătatea noastră?

O ALBINA

Nu-i zumzet de albină!

O FLOARE

In umbra mea albastră,

O altă umbră, lungă, se'ntinde de departe...

STRAJER-RAGAGE

Hei, cântăreț ușarnic!.. De vii din ori ce parte,
Înceacă-ți veselia în țara noastră 'n care
A înflorit tristețea: o lacrimă 'ntr'o floare...

O ALBINA

Nu-mi deșteptați voivodul! Cu miere mi-l împac,
Când florile învoalte corolele-și desfac!...

STRAJER-RAGAGE

Oprește-te, drumețe! De unde vii, și cine?..
Ce sbor calcă hotarul?

TÂNȚARUL MARACINE (de afară)

„Tânțarul Mărăcine!“
(intră, cu un desag în spinare, alb de praf)

STRAJER-RAGAGE

Tu iești, stihar ușarnic? Tu ce lipsești de-atâta?

TÂNȚARUL MARACINE

Din greul colb din drumuri, mi-a înălbit și băta!
Atâta timp, străjere, mi-am dus pe căi povara!
Plecai cu primăvara, și am venit cu vara...

RADU GYR

STRAJER RAGAGE

Dai ai găsit-o? Spune... în ce hotar, cum este?

TÂNȚARUL MARACINE (tace)

STRAJER RAGAGE (cu desnaștere :)
...Cum? N'o aflași?...

TÂNȚARUL MARACINE (abătut)

Povestea cu floarea.. e poveste!

STRAJER-RAGAGE

Dar ai cătat-o bine?

TÂNȚARUL MARACINE

Pe unde nu am fost?

Drumeagurile-mi fură drumeaguri fără rost!

STRAJER RAGAGE

Ești istovit, firește, — ia stai colea pe-o frunză!
(Tânțarul se așează)

...Și zii, de-apururi floarea de noi o să se-ascunză?

Eri a venit și musca! S'a apucat de tors!

Alaltă-eri, tăunul! Azi, tu mi te-ai întors!

Și fără nici-o veste... Dar fosta-i pretutindeni?

(Va urma)

Din trecutul țării
— Pagini străine inedite —

Deciderea lui Const. Brâncoveanu și a familiei sale (1714)

— Documente contemporane —

Odioasa trădare a lui Brâncoveanu de către M. Cantacuzino și Racoviță, avu rezultat arestarea, în Aprilie 1714, acestuia, transportarea lui și a familiei sale, la Constantinopol, captivitatea dramatică în faimoasa închisoare, Șapte Tururi, în fine, în August al aceluiași an, executarea fostului Domn al Munteniei, a fiilor și a ginerilor săi, în fața Palatului Sultanului și sub ochii acestuia. Rarele gazete și periodice contemporane nu menționează, în 1714 și 1715, decât un singur motiv, de ordin financiar, care a provocat Porței decretul de confiscare: bogăția fabuloasă a Prințului Iah, și lăcomia Sultanului de a și-o apropia, și ignorează, de bună credință, motivele de ordin politic.

Presă europeană din acea epocă, reezintată prin „Gazette de France”, din Paris, un modest in-quarter săptămânal, două-trei foi olandeze, engleze și vieneze cu apariție sporadică, după necesitățile momentului, își trage hrana informațională din câteva izvoare principale, și anume: Londra, Paris, Haga, Viena, Madrid și Veneția.

Orașele Berlin și Petersburg, fondate încă câțiva ani abia, nu sunt omorate nici încă cu mențiunea; în schimb, Varșovia e un focar de primă importanță pentru noutățile politice și militare privitoare la Orientul și sudul Europei.

În prima jumătate a acestui an, 1714, sîm în gazeta din Haga și Stockholm, în timp în timp știri venite indirect din Moldova și Muntenia, anunțând cîndva plecarea în țările lor respective a regelui Stanislas al Poloniei oaspe de tăvă vreme al Sultanului și cu reședința provizorie la Bender și a lui Carol I al Suediei, aflător, pentru moment la Demir-Toka, lângă Adrianopole.

În Martie, Aprilie și Mai „Gazette de France” publică informații privitoare înarmările Turciei, fortificarea Cetății Choezim (Hotin) și Czekora (Turra), pe Prut, lângă Iași, noutăți interesante din Varșovia, trimise acestor gazete de un ofițer polonez care, venind la Constantinopol, prin Iași și Florența, a fost martor ocular al transporturilor de trupe și munițiuni la Dunăre și la stru, frontierele celor două imperii rîle.

Într-o zi la 12 Mai, o notiță înecatată în potol de știri din Viena (scrisoare din 21 Aprilie 1714) aduce, prin organul „Gazette de France” în Occidentul Europei, prima știre a arestării lui Brâncoveanu:

„După comunicări din 15 curent din Transilvania aflăm că un Pașă, din ordinul Sultanului, a arestat pe Hospodarul Valahiei împreună cu toată Curtea sa, fără ca să se cunoască motivele”.

În numărul viitor, din 19 Mai, aceeași gazetă scrie, cu privire la foametea care cîncează populațiile Răsăritului, urmărirea războiului 1709-1711.

„Ni se scrie din Varșovia că mizeria e atât de mare în Podolia, Volhynia și Rusia, în cât un foarte mare număr de țărani se retrag în Ukraina, și în special în Moldova, sub protecția Turci-

Săptămîna următoare, 26 Mai 1714, „Gazette de France” completează informația din 12 curent referitoare la arestarea lui Brâncoveanu:

„Din scrisori sosite din Debreczin (Ungaria) aflăm (Varșovia) că Hospodarul Valahiei a fost arestat împreună cu cei 5 fii ai săi, fără ca să știe cauzele; în locul său a fost pus un grec din familia Cantacuzino”.

E vorba de Ștefan Cantacuzino, care, după o scurtă domnie abia de doi ani, va slăși tot atât de tragic ca și predecesorul său, și tot în Capitala Sultanilor cu aceeași grabă cu care, în țară, mînează memoria Domnitorului pe care-l înlocuiește. Cantacuzino amuță, în cele 4 colțuri ale Europei, fericita sa înscănare, după cum aflăm din scrisoarea din Viena, din 19 Mai, pe care „Gazette” o înseră în nr. său din 9 Iunie 1714:

„Noul Hospodar al Valahiei, Cantacuzino, a adus la cunoștința comandurilor imperiale la frontieră ridicarea lui pe tronul acestui Principat și că (cupletul de rigoare) va întreține cu aceștia cele mai cordiale raporturi.

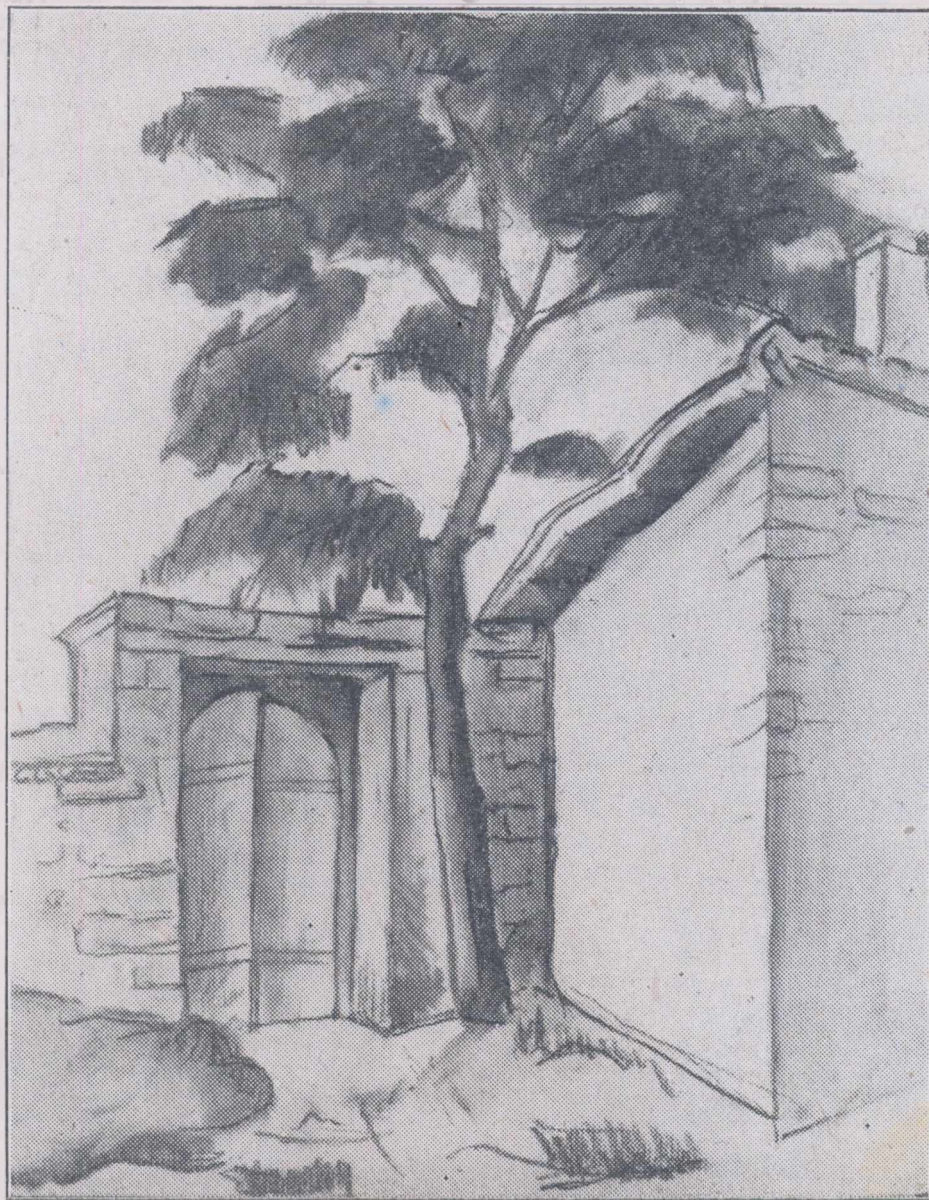
„El a arestat pe ginerile predecesorului său și vistiernicul fostului Domn, care a declarat că stăpînul său a dus cu sine la Constantinopol mari bogății; că o parte din efectele sale se găseseră la Brașov în Transilvania, și că cea mai mare parte e în Anglia și în Olanda”.

La 16 Iunie, în fine, găsim știri directe din Constantinopole, prin canalul Vienei:

„Ultimele scrisori din Constantinopol vestesc cesirea în acest oraș a Hospodarului detronat al Valahiei, la 29 Aprilie, împreună cu familia sa și o numeroasă escortă. El a fost depus în închisoare și toate bunurile Sale au fost confiscate”.

La 25 Iunie „Gazette” publică o scrisoare curioasă din Veneția, dată de la 2 a aceleiași luni:

„S'a primit aici știrea din Constantinopol că Hospodarul Valahiei e așteptat în acest oraș peste câteva zile, împreună cu toată familia sa, ca prizonier. Circulă zvonul că s'a hotărît a-l supune torturii, pentru a-l sili să mărturisească unde și-a

VASILE POPESCU: Studiu din Mangalia

Cântec întârziat

Ne-așteaptă o cărărie
De mult uitată,
Ne-așteaptă să ne spue
Ce-a fost odată.

Pe deal bogata vie
Arome varsă;
Și-un strop de bucurie
Inimei arsă.

Să mergem și pe locuri
De-odinioară,
Copii doriți de jocuri
Vom fi noi iară.

Vrăjit ca de-un descântec
Sufletu-mi cere,
Să-mi cânti duosul cântec
De revedere.

Iar când ne vom întoarce,
Glasul poeziei,
In suflet ne va toarce
Din furca vremii.

Veni-vom pe'nserate
—Frumoasă doamnă—
Cu brațele nărcate
De flori de toamnă...

G. TALAZ

ascuns banii, de oare-ce, după arestare, nu s'a găsit suma ce se credea că are".

Un periodic istoric, tipărit la Verdun de către librarul Claude Muguet, un in-12° lunar, intitulat „Journal historique sur les matières du temps”, scrie de un grup de istorici și oameni de știință, cu o reputație solidă în Europa de la finele domniei lui Ludovic al XIV și Regentă, recapitulând, în numărul său din Iulie 1714, tome XX, principalele evenimente din luna precedentă, se exprimă în capitolul 5, pagina 42, despre detronarea lui Brâncoveanu în chipul următor :

„Acum câteva luni a fost ridicat din palatul său din ordinul Porții otomane, Voievodul Valahiei, cu cei 5 fii ai săi și condus ca prizonier la Constantinopol, Conte (?) Cantacuzino, mare Hatman al Valahiei, a fost pus pe tron, în locul prințului dizgrațiat; știrile venite de la frontieră spun că singura crimă ce i se poate imputa este marea bogăție strânsă în cei 25 de ani cât a domnit.

Această crimă e pusă, în Turcia, în rangul de lèse-majesté: cei invinși de ea au ca acuzatori pe toți invidioșii de averea lor; pe toți curtizanii cari n'au avut nici o parte la liberalitatea unui Prinț avar din fire.

„Toate bunurile aceluia despre care vorbim în articolul de față au fost confiscate în profitul Sultanului; însă, se afirmă că, simțindu-se amenințat de furtună, Hospodarul a expediat sume importante în Anglia, Olanda și Veneția“.

De reținat din această informație ultimul pasagi, căci, vom vedea mai târ-

ziu, Sultanul va cere Republicei venețiene restituirea depozitelor făcute de Brâncoveanu, invocând formula comodă și goală a drepturilor Suzeranelui asupra bunurilor vasalului și amenințând, în caz de neexecutare, cu o expediție navală turcească în apele Veneției.

În numărul următor, tomul XXI, August 1714, „Journal historique” rezumând faptele mai însemnate din Iulie, revine, în articolul VI, paginile 110—111 cu amănunte complimentare asupra arestării fostului domn al Munteniei :

„Am vorbit de ridicarea Voievodului Valahiei și de motivul dizgrației sale. Scrisorile din Constantinopol din 10 Mai au confirmat această știre, cu această particularitate totuși, că Prințul și copiii săi au fost închiși în castelul (fortul) numit al celor Șapte Turnuri.

„Au fost separați în așa chip încât nu se pot nici vedea, nici auzi, nici comunica prin scrisori, fie între ei, fie cu vre-o persoană din afară sau dinăuntru închișorii lor.

„Din aceleași scrisori rezultă că, după toate aparențele, acest prinț va fi supus la pedese crude, împreună cu copiii săi, pentru a-i sili să descopere ascunzătoarea comorilor lor, căci nici pe departe măcar nu s'au găsit banii denunțați Porții de către dușmanii sau invidioșii acestei nenorocite familii“.

La rândul ei „Gazette de France” într-o scrisoare din Viena, din 14 Iulie, spune în numărul său din 4 Aout 1714 :

„Scrisorile din Constantinopol declară că Hospodarul Valahiei, Constantin, închiș în fortăreața Șapte Turnuri, a fost supus la torturi, pentru a-l forța să spună unde a ascuns comorile sale și că, în sfârșit, a mărturisit că soția și fiul său au fie-care câte 12.000 de galbeni aur și giuvaeruri de mare preț“.

În același număr, o informație din Veneția, datată din 14 Iulie :

„Prințul Valahiei, detronat după 36 de ani de domnie, a fost închiș ca prizonier, și, cu toate sumele mari ce oferă Porții se crede că viața lui e în mare primejdie“.

În numărul său din luna următoare, Septembrie 1714, periodul istoric din Verdun, „Journal historique sur les matières du temps”, tomul XXI, paginile 184—185, rezumă știrile incoherente și tendențioase din Varșovia, Viena și Haga, din Iulie și August :

„Prințul Constantin Voievod, fost Hospodar al Valahiei, prizonier în castelul Șapte Turnuri, a primit vizita unui Capigi-Bașa, trimis din ordinul marelui Vizir.

„Acesta îl supuse la torturi pentru a-l forța să declare ascunzătoarea comorilor sale. Durerile atroce îndurate de Prinț i-au zmulș în fine mărturisirea că Prințesa, soția lui, și Prințul Ștefan, al doilea fiu al său, au fiecare 12.000 galbeni în aur și multe pietre prețioase, ascunse și cusute în două perne pe cari dorm.

„Această purtare crudă cu prizonierii principari trebuie să vi se groaza în sufletul înalților demnitari ai Porții, în frunte cu Marele

Vizir, și să le deschiză ochii asupra primejdiilor pe cari marile bogății le pot atrage asupra lor, căcum am mai spus-o, a fi bogat în Turcia, e o crimă de lèse-majesté“.

În sfârșit, prin câteva linii de un tragic laconism, aflăm, din „Gazette de France” din 15 Octombrie 1714 de moartea dramatică a lui Brâncoveanu și a familiei sale.

„O scrisoare din Viena din Septembrie anunță că s'au primit vești din Constantinopol din 27 lunei trecute, cari aduc știrea morții groaznice a hospodarului Valahiei.

„După ce a fost crud torturat pentru a-l forța să-și descopere comorile, el a fost strangulat, la 27 August, cu fiii săi și toată familia sa, cu excepția unui fiu al surorii sale. Corpurile lor au fost aruncate în mare“.

Iar, sub titlul de : „Cruda moarte a Prințului Valahiei și a familiei sale” „Journal historique sur des matières du temps” din Noembrie 1714, tomul X, pagina 351 scrie :

„La 26 August 1714, stil vechi Constantin Basarab de Brukow (sic), Prinț sau Voievod al Valahiei a fost strangulat și decapitat, de semena cei 4 fii și cei 2 gineri săi. Corpurile lor au fost aruncate în mare sau Bosfor.

„Această execuțiune a avut loc în fața Palatului sau Seraiului Sultanului, unde, după cum se asigură înălțimea Sa a asistat, de la reastră, la acest spectacol.

„Cât privește văduva și fiicele acestui Prinț, cari au suferit de asemenea torturi, ca și ceilalți membri ai acestei nenorocite familii pentru a divulga ascunzătoarea comorilor reale ori presupuse a Prințului, ele fură dăruite ca soave Bostangialui Pașă, pentru restul zilelor lor.

„Fiindcă am vorbit aiurea cauzele dizgrației acestui Prinț nenorocit și a întregii sale familii e de prisos să le mai repetăm ai-

Insinuări timide de motive de ordine politic care, mai ales, au jucat un rol căpetenie în exterminarea familiei Brâncoveanu, le face aceeași revistă din Viena, în numărul din Decembrie 1714, pagina 421.

Vorbind de plecarea, în Octombrie Regelui Carol XII de la Demir-Tocka întoarcerea sa în Muntenia, autorul așeză următoarea continuare :

„Majestatea Sa sosi la 15 Octombrie la Targowitz în Valahia întreaga sa Curte alcătuită din aproape 1000 persoane. Aci Regelui așteptă restul trupelor sale și staționează în împrejurimile Budaerului. Majestatea Sa știe că poporul Valahiei, sub administrația Voievodului precedent au dat vezi palpabile de înclinațiile sale către Țarul Moscovei, de la care se zice, că nenorocitul Voievod a primit bogate daruri, ceea ce a cauzat pierderea sa și a familiei sale“.

Sub această formă dubitativă, mărturisirea gazetei din Verdun e un port al materialului pe care, mult timp târziu, istoria va eșafoda rechizitoriul în contra domnitorului Munteniei, c

Darul magilor

William Sydney Porter (O. Henry)

Un dolar și optzeci și șapte de cenți. Ia era toată averea. Și șasezeci din ești cenți în mărunțiș. Gologani salvați! Câte unu, câte odată chiar doi, în emali cu băcanul, zarzavagiul sau mălarul în timp ce obrații i se îmbujorau de rușine. De trei ori îi numără Della. Un dolar și optzeci și șapte de cenți. Și două zi va fi Crăciunul.

Nu mai era nimic alta de făcut decât te trântești pe patul cel sărăcăcios și ... urli. Și așa făcu Della.

Ceeace sprijină reflecția morală că așa e făcută din hohote de plâns, susne și zâmbete, dar mai ales din susne.

Dar, în timp ce stăpâna casei încet-țet se domolește trecând dela prima ză la a doua, noi să ne aruncăm o prire în juru-ne. O locuință mobilată chiriata cu 8 dolari pe săptămână, e-ar fi greu să o descriem prea în amănunt mai ales că nu prea avem ce descrie. În vestibul era o cutie de scrisori care nici-o scrisoare nu vrea să intre, un buton electric din care deget de auritor n'ar fi putut scoate vre-un sunet. Tot de acestea fiind, să mai afla și o artă de vizită cu numele „D-l James Dillingham Junior“.

Numele „Dillingham“ se scria întreg, o ată, pe vremea când posesorul lui câșgă 30 dolari pe săptămână. Acum însă,ând venitul scăzuse la 20 de dolari, lilezele lui „Dillingham“ păreau a fi schimoositate ca și cum ele se gândeau seriosă se reducă la un modest D., un D. fără retenție.

emporan al gloriei lui Ludovic al XIV, e care-l precede, cu un an în mormânt. Și, ca încheiere a acestui studiu, în are am reprodus documente ale epocii manând din două surse franceze — alte zvoare contemporane vor fi consultate a timpul lor — punem sub ochii cititorilor acest pasaj, tot din „Journal Historique“ vol. XXII, Februarie 1715, pagina 96 :

„Cât privește afacerile turco-venețiene, Sultanul susține că toate bunurile răposatului Hospodar al Valahiei îi aparțin, ori unde s'ar găsi și în mâinile oricui ar fi depozitate.

„În consecință, Republica Veneției e ținută a restitui Porței capitalurile și dobânzile tuturor efectelor pe cari Voievodul Valahiei le-a exportat în Statele sale“.

Depozitul acestor sume, după afirmările necontrolate, ale unui document german din prima jumătate a veacului XVIII, ar data din 1711, când Brâncoveanu, în schimbul independenței țării sale, se angajează să furnizeze Rușilor 30 de mii de oameni... Imprejurările nu i-au îngăduit să-și țină angajamentul.

Morțea care soldează toate conturile a făcut, par'că excepție pentru nefericitul Domn al Valahiei, căci 50 de ani după decapitarea lui legenda averei sale fabuloase se va strădui să-i găsească, mai ales în Occident, cele mai impure surse la origine.

LEON BAIDAFF

Paris, Iulie 1926.

Dar, ce câte ori d. James Dillingham Junior venia acasă și se urcă sus era numit „Jim“ și sărutat cu sgomot de d-na James Dillingham Junior, deja cunoscută dumneavoastră de când îi ziceam Della. Precum vedeți, lucrurile stăteau bine.

Della își isprăvește plânsul și cu puful plin de pudră își dresă obrăjorii. Se așază apoi la fereastră și privește afară la o pisică cenușie care călătorește pe un gard cenușiu, într'o curte cenușie.

Măine e Crăciunul și ea n'are decât 1 dol și 87 cu care să cumpere lui Jim un cadou. De luni de zile ea strânsese fiecare bănuț pentru a avea acum numai atât! Douzeci de dolari pe săptămână nu prea ajung. Cheltuielile fuseseră mai mari decât le prevăzuse ea. Numai 1.87 dol. cu care să cumpere lui Jim un cadou! Jim al ei. Câte ceasuri ferice nu petrecuse ea numai gândindu-se la ceva draguț pentru el. Ceva frumos și neobișnuit și veritabil — vre-un lucrșor care să merite să fie stăpânit de Jim.

Între cele două ferestre ale camerei se află o oglindă Poate ați văzut și dumneavoastră vre-odată o oglindă de perete într'un „apartament“ inchiriat cu 8 dolari. O persoană slăbușă și foarte agilă poate, observând imaginea sa într'o repecte înșușire de braze longitudinale, să obțină o închipuire aproape exactă a chipului ei. Della, fiind și subțirică, învățase această artă Repede ea fugi dela fereastră și se așază înaintea oglinzii. Ochișii îi scânteiau dar fața își pierdu culoarea cât ar clipi din ochi.

Acum, două lucruri posedau tinerii James Dillingham și cu amândouă ei se mândreau grozav. Unul era ceasul de aur al lui Jim care fusese și al tatălui și al bunicului său. Celălalt era părul Delliciei. Dacă Regina din Saba ar fi locuit în tubul de aerisire al „apartamentului“, a-

tunci Della și-ar fi lăsat într'o bună dimineață părul ei să atârne afară la fereastră tocmai pentru a încerca să deprecieze giuvaerurile și darurile Majestății Sale. Dacă Regele Solomon ar fi fost portarul, cu toate comorile lui îngrămadite în etajul de jos, Jim și-ar fi scos ceasul de câte ori ar fi trecut, tocmai pentru a-i vedea pe rege cum își smulge barba de invidie.

Astfel acum, frumosul păr al Delliciei se resfrângea în juru-i, ondulând și scânteind ca o cascadă de ape castanii. Trecea de genunchi și o îmbrăca aproape cu totul într'o altă haină. Apoi nervoasă și grăbită, și-l strânse din nou. O singură dată și numai pentru o clipă ea tremură dar apoi se liniște în timp ce o lacrimă (sau două) picară pe covorul cel roșu și uzat.

Și astfel se duse haina-i veche, castanie; și tot așa pălăria ei de aceeași culoare, nu o mai avu.

Cu o învârtitură de picior și încă având acea „scânteie“ sclipitoare din ochi, se repezi pe ușe și pe scări până în stradă. Acolo unde se opri era o firmă pe care sta scris :

„M-me Sofronie. Coiffeuse“. Zbură înăuntru. D'abia își ținea sufletul.

Ah! și ce colos de madamă, ce pudrată, ce rece, ce grosolană e această „Sofronie“.

— Ați vrea să cumpărați părul meu? întrebă Della.

— Cumpăr păr, de ce să nu cumpăr, răspunde Madama. Scoateți puțin pălăria ca să-l putem vedea.

Și cascada se revarsă pe jos în unde castanii.

— Douăzeci de dolari, se grăbi să ofere Madama, ridicând cu o mână dibabă grămada de păr.

— Dați-mi repede banii spune Della.

Oh, și cum mai alergă ea apoi prin tot târgul. Sbură parcă pe aripi trandafirii. Uitase pe regina din Saba. Scotocoa acum toate vitrinele doar o găsi un cadou pentru Jim.

În sfârșit îl găsi. De bună seamă că fusese fabricat special pentru Jim și nicidecum pentru altcineva. Nu se mai gă-

N. N. TONITZA : PRIZONIERII

sia unul la fel cu el în nici-o altă vitrină, și doar ea le luase pe toate la rând.

Era un lanț pentru ceas, făcut din platină simplu ca formă și elegant, la care mai mult valora metalul din care era fabricat decât lucrătura lui — ca la toate lucrurile fine de altfel. Merita într-adevăr cinstea pe care i-ar fi făcut ceasul lui Jim agățându-se de el. De îndată ce-l văzu, ea știu că trebuie să fie al lui Semăra cu el. Impasibilitate și valoare — trăsături caracteristice amândorora. Douăzeci și unu de dolari îi luara pentru el. Alceargă acum spre casă cu cei 87 de cenți cari îi mai rămăseseră. Cu lanțul pe care până acum îl purta Jim, avea săracul toată dreptatea să se plângă că niciodată nu știe cât e ora. Cum ceasul lui era mare, adeseori se uita la el pe ascuns ca să nu i se vadă curelușa de piele pe care o întrebuința în locul lanțului.

Când în sfârșit Della ajunsese acasă, beția ei făcu puțin loc prudenței și judecării. Scoase repede fierul de frizat, aprinse gazul și începu să repare ravagiile făcute de generozitatea și dragostea sa.

Groznică muncă, dragi prieteni — o muncă de titan. Dar după patruzeci de minute tot capul îi era acoperit de cărlionți miciși cari îi dădeau o minunată înfățișare de școlar ștrengar.

Multă vreme, cu grije și în amănunt ea se studie în oglindă.

Dacă Jim nu mă omoară, reflectă ea, înaintea de a mă privi a doua oară, atunci o să spună desigur că seamănă cu o coristă din Coney Island. Dar ce puteam să fac — oh! ce puteam să fac cu un dolar și optzeci și șapte cenți?

La ora șapte cafeana era pregătită și gata să prăjască costițele de herbec.

Jim nu înmăria nicodată. Della strânse lanțușorul în mână și se așeză pe colțul mesei de lângă ușa pe unde el mîra de obicei. Deoată auzi pași pe jos la scara, lat-o albă ca varul, și cum ea avea obiceiul să rostească încet câte o rugăciune pentru fiecare lucrășor, ea îngână acum: „Doamne sfinte, vară-i în cap că sunt încă draguță”.

Ușa se deschise și Jim intră închizându-o după el. Avea privirea oboșită și foarte serioasă. Sărman băiat, să ai tu numai douăzeci și doi de ani și să duci de-a greul unei căsnicii!

Umbra fără mânuși și doamne, câtă nevoie ar fi avut de un palton nou!

Jim, lângă ușă, stătea nemișcat ca un prepeticar care a dat de urma prepeticilor.

Iși holbase ochii la Della, niște ochi în care era o expresie de care ea nu fu în stare s-o citească și care o îngrozii. Nu era nici mânie, nici surpriză, nici dezaprobară nici spaimă, nici vre-unul din sentimentele la cari ea se așteptase. El continuă să o fixeze având încă aceea deosebită expresie înăpărită pe față.

Della se apropie de el.

„Jim, dragă, țipă ea, nu mă privi așa. E drept că mi-am tăiat părul și l-am vândut dar nu puteam trăi cu gândul că a venit Crăciunul și nu ți-am dat nici un dar.

O să crească la loc — nu te mai gândești la asta, vrei? Nu știi tu că părul meu crește groznic de repede? Haide spune „Crăciun vesel!” Jim, și să fim fericiți. Nici prin gând nu-ți trece ce dar draguț — ce minunat dar ți-am luat eu ție”.

— „Ți-ai tăiat părul?” întrebă Jim, chinându-se parcă să priceapă, ea și când n'ar fi ajuns încă la această convingere, chiar după cea mai grea muncă cerebrală.

— „Tăiat și vândut, spuse Della. Ce,

Murăș, Murăș apă lină...

Când frate—doi satiri—din eregi de salcie nodam cunună,
Semn că'm trecut spre malul di'mpotrivă 'n nebunescul joc,
Prin Murășul bălan, ce'n munți Târnavele cunună
Și ca un brâu încinge-Ardealul, strâns pe la mijloc.

Când soarele îndrăgostit de spete late,
Uita căzutul bronz pe dracii goi,
Sau când ne sfredeliam vâltori, la vale, amândoi
Și capete, prin ștranduri, se întorceau mirate.

Și când smolifi cu mâl ne tolăniam pe prund,
Sau pe nisipul alb, lucios, infierbântat de soare,
În baia de-aburi a amiezii răsuflam dogoare
Și 'n dușuri reci ne-amestecam cu somnii, în afund.

Când pe sub broderii de fer porniam alin
Cu plutele de branzi, întemnițând răstimpuri și hotare —
Pe când ne revărsam cu Mureșul în zare
Tot mai adânc, spre Seghedin...

C. I. ȘICLOVANU

nu mă mai plăci așa cum sunt acum? Sunt tot eu, numai fără păr, dacă nu vă e cu supărare. Jim își rotă iscoditor privirea prin toată camera.

— „Zici că s'a isprăvit cu părul tău? întrebă el cu aer aproape prostesc.

— „Nu-l mai căuta degeaba” spuse Della. E vândut și pace! — vândut!

E doar ajutul Crăciunului, băiatule. Fii draguț cu mine, doar pentru tine am făcut aceasta. „Se prea poate ca firele părului meu să fi fost numărate” — continuă ea cu dinșoie, dar nimeni n'ar putea vreodată să spună cât de mare e dragostea mea pentru tine. Să pun costițele la fript, Jim!”

Jim păru că se deșteaptă dintr-o dată din amorțirea în care căzuse. Își îmbrățișă pe Della lui. Cu noi să primim timp de zecă secunde cu discretă cercetare vre'un obiect fără importanță din direcția opusă. Opt dolari pe săptămână sau un milion pe an — care e diferența? Un matematician sau un geniu v'ar da desigur răspunsul cel corect. Magii au adus daruri prețioase, dar acesta nu făcea parte din ele.

E neclară afirmația noastră dar ea va fi limpezită ceva mai la vale.

Jim scoase un pachetel din buzunarul paltonului și îl aruncă pe masă.

„Nu trebuie să crezi nimic rău despre mine, Dell”, spuse el. Un tuș, sau un ras sau chiar o fricțiune nu mă vor putea face niciodată să ții mai puțin la fata mea. Dacă însă vei desface pachetul ăsta, vei pricepe de ce rămăsesem adineauri ca trăznit.

Degete albe și agile rupseră sfoara și hârtia. Și apoi un țipăt extatic de bucurie; după care, vai! o femeiască și subită trecere la plâsete isterice și bocete cari necesitară imediată întrebunțare a tuturor mijloacelor de consolare ale stăpânului casei.

Pentru că îi adusesese piepteni — garnitura de piepteni pentru părți și ceafă pe care Della de-atâta vreme îi admira într-o vitrină de pe stradă principală. Piepteni frumoși — din scoică veritabilă de broască țestoasă, cu marginile încrustate cu pietre — și tocmai în nuanța care se asorta minunat cu frumosul ei păr despărut. Erau niște piepteni de valoare, știa ea, căci inima ei oftase și suspinase după ei. Dar atât. Nici prin gând nu-i trecea că o să-i aibă vreodată. Și acum, când erau ai ei, buclele cari ar fi ornat doritele podoabe nu mai existau.

Ci ea îi strânse totuși la pieptu-i izbuti în cele din urmă, să-și ridice ochii plânși să zâmbească și să spună: „J dragă, părul meu crește așa de repede.

Dar deodată Della sări în sus ca pisicuță opărită și țipă, „oh, oh!”

Jim nu văzuse încă frumosul lui edou. Repede deschise pumnul și i-l oferă. Metalul întunecat și prețios pare că i flectează inima ei curată și plină de dor. Foste. E frumos, Jim?. Am scotocit orașul ca să gădesc. De acum poți să uiți la ceas de o sută de ori pe zi. Dacă ceasul. Vreau să văd cum o să-i șear.

În loc să asculte, Jim se trânti pe pământ și încrucișă mâinile la ceafă și răs.

— „Dell dragă să punem deoparte dorurile noastre de Crăciun și să le păstrăm câteva timp. Sunt prea frumoase ca să uzăm de acum. Ști ce-am făcut? A vândut ceasul ca să fac rost de bani cari să-ți cumpăr piepteni. Și acum, haide, pune costițele la fript!”

Magii, precât știți, au fost bărbați înțelepți — grozav de înțelepți bărbați cari au adus daruri Copilului din iesi. Ei au născocit arta de a da daruri Crăciun.

Ei fiind înțelepți, și darurile lor erau fără indoială minunate, bucurându-se poate de privilegiul de schimb, la nevoie.

Ci aci eu am istorisit foarte nereu povestea liniștită a doi copii nebuni ca în cel mai neînțelept mod au sacrificat unul pentru altul comorile cele mai de valoare ale casei lor. Dar ca un ultim cuvânt către înțeleptul zilelor noastre să ne fie permis să spunem că dintre toți cari dau daruri, copiii noștri au fost cei mai înțelepți. Dintre toți cari dau și primesc daruri acei cari sunt ca ei sunt cei mai înțelepți. Pretutindeni ei sunt înțelepții. Ei sunt magii.

Trad. din englezește de

TRAIAN ȘTEFANOVICI

Botezul rachiului...

Departamentul lung al unei mașini posite, sfâșie pentru o clipă tăcerea ce a lăsat ca de obicei, la vremea asta, când toți oamenii au adormit moleșiți de lădură, pe întreaga mahală. O altă mână răspundea celei dintâi, un câine ciuște urechile, trezit din somn și se îndreptă leneș la umbra unui zăplaz; pe urmă iarăși tăcere. O tăcere grea, obositoare, prevestind apropierea unei furtuni. Dar mahalaua învăluită în nori de mizerie, zvârlită de coșurile fabricelor din jur. Pe maidanul dealungul cărui, fetele de gârle cu apă tulbure și cleioașcurge liniștită, vărsându-și murdăria Bahlui, o ceată de Țigănci numai de o hioapă, cu fețele arse de soare, la umbra unei tufe de lanuri, stau la taifas. Lătruri, între două movile de gunși, stă moș Petre, strângătorul de cioane.

Vorbesc cu copiii, dar cu coada ochilor ag la sacul lui moș Petre. Liniștit cu înșul pus căpătâiu, el doarme fără nici o grijă.

— O fi dormind, ori se prefacă?
— Și-i dat dracului moșneagul!
— Mă Tică, i-a încercă tu, că ești mai recher.
— Tiii!... Mă spune tatei și iar mă bate.
— Parcă așa nu te bate. Spune că ți-e rău.

Frică? Apoi să vedeți voi ce pot eu, acșilor!

Tică e cel mai rășărit dintre ei. Incepe să își ghemuiește trupul costeliv și pe ainci, târându-se ca o ramă se strecoară între bălării.

O muscă bâzâie, dând să-i intre în urechi. Moș Petre ridică mâna, izbindu-se de fața. Copiii chicotesc, dar o privire la Tică, le încheiește râsul pe buze. Ciulindu-și urechile, ascultă... a adormit din nou. Tică o pornește... Un pas, i, a ajuns... Întinde mâna. Bătrânul râmăie... Au împietrit toți... Departamentul lung al unei mașini posite... Tică așteaptă... Ușurel își scoară două degete, scotocind buzumane. Un zâmbet îi înflorește fața bojită... n câteva sărituri e lângă ceată.

— Ei?
— S'a făcut!...

... ntre degete strălucește o băncuță... i să scoatem un chiot de bucurie. Când clipi, s'au înțeles. Nicușor pleacă durachiu, iar ceilalți îl așteaptă sub pod.
— Mă, să spui că-i pentru tată-tu, că te ți dai mai mult...

... liniștiți, bălăcindu-și picioarele în apă... rdară, toți pândesc cu nerăbdare iviri... lui Nicușor.

Tică își linge buzele și din fundul unui zunar, scoate câteva capete de țigară, ticos le desface fărâmiându-le în poalele palmei și cu hârție dintr'un ziar, își începe una, în admirația celorlalți... e-l privesc, ca pe un om mare.

— Fă, Tică, să-mi dai și mie să trag un țigar!

— Păi, cum nu!... Voiu da „căpitanul”... căfăind Nicușor a sosit cu sticla...

— Bun e, mă!...

— Te arde la stomach...

... la cel mai în vârstă, Tică și-a oprit țigara leului. Trage câte o înghițitură, hide ochii și-o plimbă câțva timp prin țară să-i simtă țaria, îi dă drumul și se îndreaptă amărât printre dinți.

— A început să puie apă... Na și țigara! la o gură că n'ai să mori.

... atinde sticla lui Puiu. Puiu e cel mai mare din ceată.

— Eu nu beau rachiu...

— Boierul!... Cu asta te faci mare,

mă!... Pe mine tata, când am intrat uce-nic la uzină, m'a luat cu el la moș Dudă și mi-a dat un „ciocan” de rachiu, tare de-am crezut că-mi plesnesc ochii în cap... Atuncia s'a răstit la mine, că de frică, mai să inghit și paharul. Il făceam de răs... Acuma așa putea să mă pu' la încercare cu dânsul... Bea, mă!

— Mi-e frică!

— Ce cauți cu noi, dacă ți-e frică de un strop de rachiu?... Ptiu!... ai să mă fii și tu om!...

Toți ceilalți aprobă vorbele „șefului” aprins la față, cu ochii injectați.

— Cu'n paharuț de rachiu, uii necazurile. Tata, dacă n'ar bea, ar înnebuni. Păi, să vă spun eu vouă una.

Toți fac roată în jurul lui, trântiți pe burtă.

— Eu is mai mare decât voi... Cinci luni am fost la polonul cela cu nasul cât o pătlăgiță, ce veșnic se leagănă, măsurând strada și injurând pe limba lui. Om bun de altfel, ținea la mine ca la ochiu din cap și meșter mare, dar bejiv de mama focului!... Voi l-ați văzut vreodată. Așa-i că nu? Acela bea și se îmbăta și iar bea și se desbăta și-o lua dela capăt. De la el am învățat să beau și eu... Mă trimitea să-i cumpăr rachiu și-mi da și mie. Dar de deștept, n'am ce spune. Are acasă, uite așa maldăre de cărți. Bea și citește... Stam cu el și dânsul îmi povestea. Odată l-am întrebat:

— De ce bei așa de mult, d-le Priskey.

— „Să uit... să uit că sunt sărac... Toți oamenii săraci beau.

Mă, numai eu știu de ce bea d. Priskey... Mie mi-a spus într-o noapte.

D. Priskey asta s'a născut sărac ca și noi, departe într'un oraș din țara lui. De mic, a intrat într-o fabrică cum nu avem noi, dar fiind muncitor, repede a ajuns mare de tot. Și patronul fabricii celea mari avea o fată frumoasă cum e Lina lui moș Grigore, Lina de la Regie și de fata asta s'a îndrăgostit Priskey. Il iubea patronul, fiindcă datorită deșteptăciunii lui, fabrica mergea bine și câștiga bani mulți, dar să-i dea fata, tot n'a vrut, pentru că era sărac... Ba l-a și dat

afară și atunci a plecat în lumea lui și bea, bea să uite... Vedeți voi ce-i sărăcia? sunteți prea mici să înțelegeți, dar când o să vă dați seama, o să-l plângeți pe bietul domnul Priskey...

Tac toți, prinși de gânduri. Tică bea și scuipă...

Nori mari, plumburii învăluie mahalaua...

Fabricile zvârl șuerături scurte, ascuțite... Pe maidan e liniște.

— Viața e grea, mă copiii mă!

— Dar tată-tu de ce bea măi Tică?

— Fiindcă-i sărac... Când eram mai mic, tata se întorcea acasă injurând și nici n'apuca să intre bine pe ușă și-o lua la bătaie pe mama până ce-o umplea de sânge... Eu mă făceam mititel într'un colț...

Plângea mama până târziu noaptea.

— De ce ne bate tata?

— Fîndcă bea... Bea de inimă rea, că e sărac și muncește din greu pentru o bucată de pâine.

Acuma nu mai plânge... Bea și dânsa, beau și eu și ne îmbătam, uitând că suntem săraci.

Vorba tatei. Toți spitalul și cu droaga primăriei o să ne îngroape...

*

Sâmbătă seara... În crășma lui moș Dudă, e chef mare... Ghiță Chiorul, gheboșit, scârție la o vioară un cântec vechiu, amestecându-și glasul pițigăit cu zbierețele răgușite ale celor ce petrec...

La o masă, Nică fochistul, tata lui Tică, novastă-sa și cu băcutul ciocnesc mereu îmbujorați la față. Nică vrea să spună ceva, dar nu poate, dă, numai din mâini, rostogolindu-și ochii și bălăbănindu-se... Nevastă-sa plânge, ștergându-și nasul cu dosul palmei... Într'un colț, Domnul Strisky a adormit cu capul pe masă...

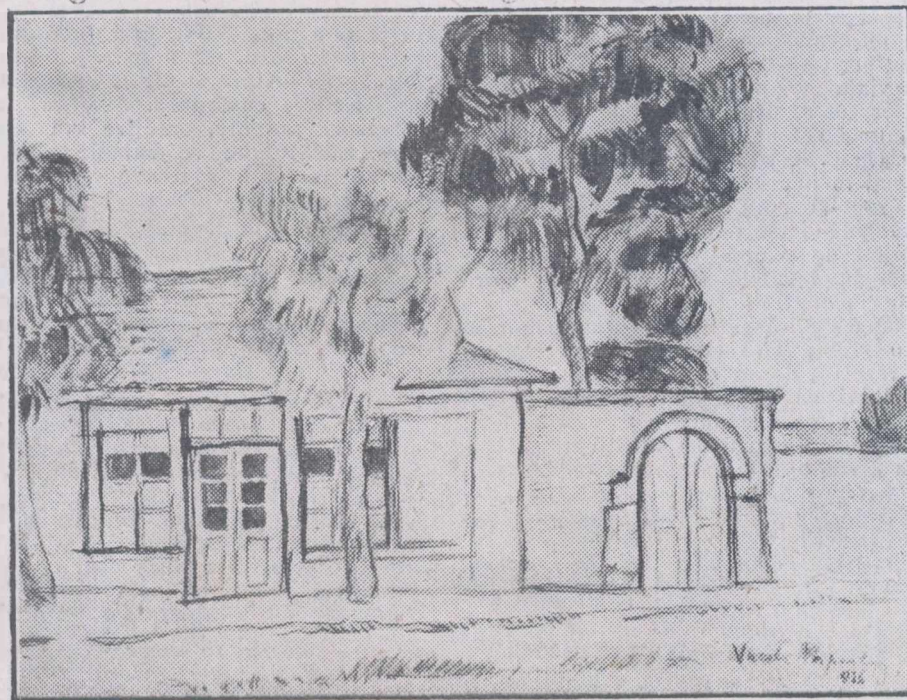
După multă muncă. Nică a reușit să se înțepenească pe picioare și să-și poată deschide gura...

— Fraților!...

Ca prin minune, în crășmă se făcu tăcere...

— Fraților! Azi e zi mare... Tică al meu a împlinit paisprezece ani... Astăseară Tică a câștigat cei dintâi bani prin munca lui... Să trăești Tică!...

Toți întind paharele... Băutul multu-

VASILE POPESCU: STUDIUL DIN MANGALIA

Considerațiuni asupra catharsis-ului aristotelic

I

Din vasta ideejiune străveche a lui Aristotel atât de bine aliniată și în mod savant sistematizată în filosofie teoretică, și filosofie practică tocmai partea din filosofia practică ce interesează cu deosebire estetică, ne-a rămas mutilată și pe alocu-rea, sau alterată de complectările apocri- fe ale editorilor antici, sau „contaminată“, grație diferitelor grupări ale materialului necomplet, ale cărui goluri copisti de altă dată căutam să le împlinescă printr-o altă distribuire a textului.

„Retorica“ și „Poetica“ sunt cele două opere de estetică ale Stagiritului a căror înfățișare actuală a pricinuit în totdeauna la cercetătorii moderni decisive îndo- eli asupra exactității și integrității textului.

Studiul său „Despre frumos“, pe care îl citează Diogene Laerțiu și asupra căruia revine în „Metaphisica“ sa (XIII, 3) nu ni s'a păstrat de loc; iar „Didascaliele dramatice“, sau „Chestiunile omerice“, din care ne-au rămas numai câteva frag- mente, suscită serioase îndoeli, după pă- rerea specialiștilor, asupra autenticității lor. Chiar Diogene Laerțiu, care fixează numărul operelor lui Aristotel la 400, de- clară că între acestea n'a numărat mul- țimea de scrieri apocri- fe și de apothege.

Poetica e alcătuită din 26 de capitole, în care se tratează esența poeziei, origi- nile și genurile sale; în mod fragmentar epopeea; apoi găsim o serie descusută de chestiuni tratate sumar într-o foarte re- lativă legătură cu problema centrală, mai departe se compară epopeea cu dra- maturgia; iar la începutul cărții avem o teorie trunchiată a tragediei ce apare transfigurată pentru cititorii de astăzi. (cap. 6—22).

În această parte, în care se face teoria tragediei și din care se vede foarte lim- pede, cum dezvoltarea definiției, pe care o dă comediei (cap. V 1—6), lipsește, Ar- istotel vorbește de așa menitul fenom- en cathartic sau purgarea pasiunilor.

mește emoționat de atâta cinste. Maică- sa plânge în hohote.

— Și acuma, ascultă la cele ce-am să-ți spun eu, tată-tău!... Mă, pentru omul să- rac viața e o povară.. Când eram tânăr am crezut că al meu e pământul. Ori cât ai munci, tot nimic nu se alege de capul tău. De aceea să bei! Să nu-ți fie rușine... Numai în băutura uiiți totul...

Târziu au pornit-o toți trei spre casă... Nică ținându-și nevasta pe după gât și cliuind de răsuna mahalaua... Tică, în urmă împleticindu-se mereu, cu gura arsă și capul ca de plumb.

Plângea Nică sărutându-și nevasta. De la o vreme Tică ne mai putând merge s'a rezemat de un gard apăsându-și coșul pieptului cu amândouă mâinile. Străpă reci de ploie i se sfărâmau de față.

Pe nesimțite o moleșală îi prinse trupul și încetîșor alunecă în stradă, închizându-și ochii. Clăbuci ca de săpun, în- roșiți de sânge, i se iviră în colțul buze- lor învinețite.

Împlinise paisprezece ani. În seara acea de toamnă, Tică al fochistului, pri- mise botezul rachiului.

ADRIAN PASCU

*) Din volumul de schițe și amintiri „Strada amintirilor“.

„Tragedia“, serie Aristotel, „este imi- tarea unei acțiuni serioase și complete, având o anumită întindere, și înfățișându- ni-se într-o limbă plăcută; totul se prezin- tă în așa fel, în cât fiecare parte din acest tot, subsistând și separat, se dez- voltă în același timp și pe măsură ce per- sonagiile lucrează, fără însă ca autorul să povestească acțiunea, realizându-se apoi în sufletele noastre prin ajutorul milei și al groazei purgarea (catharsis) pasi- unilor noastre de aceeaș natură“. (cap. VI. 2).

Aristotel nu mai dă nici o explicație asupra acestui catharsis, nu indică niciu- nul din elementele vreunei definiții, care ar determina mai de aproape fizionomia acestei descărcări, sau purgări cathartice.

Singurele explicații, pe care le găsim în paragrafele următoare, se referă la „limba plăcută“, ce ar însemna exprima- rea „prin ritm, armonie și cântec“; la „subsistarea fiecărei părți în mod sepa- rat“, ce ar însemna, că unele dintre ele sunt organizație numai „prin ajutorul me- lodiei“; iar altele la rândul lor prin me- lodie“; și în fine, că acțiunea presupune „ordine“ în spectacol.

Mai departe ne arată ce însemnează lim- bașiul vorbit și melopeea ca elemente ale imitației.

Nimic despre catharsis. Este aproape si- gur, că textul a suferit aci o mutilare, pe care editorii, antici au reparat-o formal printr-o ajustare sintactică a textului, prin înodarea capetilor rupte ale firelor de cu- getare.

Nodurile se cunosc și aceasta cu atât mai mult, cu cât Aristotel în genere este, ca orice veritabil filosof de altminteri, dușmanul cel mai aprig al echivocului și al obscurului; fără să ne mai gândim apoi că însuși autorul arată în altă parte („Politica, VIII, cap. VII, 4) când tratează despre educație că muzica poate servi în acelaș timp să instruiască și să purifice sufletul, adăugând: „dar voi reveni mai clar cu privire la acest subiect în studiile despre „Poetică“.

Ar fi fost și imposibil, ca Aristotel, dia- lectician prin excelență și căruia nu-i scăpa niciodată ocazia de a da și definiția verbală a termenilor întrebunțați; el care începe nenumărate paragrafe cu „în- țeleg prin (cutare cuvânt), cutare lucru“, să strecoare cuvântul „catharsis“ ce în- semnează purgare, curățire sau descăr- care, adică eliberare, mai ales că term- nul se refera la sentimente fără să nu-l fi determinat mai precis.

Deslegarea misterului cathartic prove- nit din interpretarea textului aristotelic a preocupat pe toți comentatorii moderni ai lui Aristotel, și nu e greu de constata' cum aproape toți ajung să explice miste- rul printr-o enigmă cu atât mai suspectă, cu cât interpretarea nouă va contrazice pe cea anterioară.

Unul dintre comentatorii aceștia și a- nume Egger (Essai sur l'histoire de la critique chez les grecs, suivi de la Poeti- que d'Aristote et d'extraits de ses Pro- blemes avec traduction française et Com- mentaires, cap. III § 7, p. 188, ed. II Paris 1886) a dat o interpretare sprijinită însă numai pe text și atât cât e posibil pe contextul operei integrale a lui Aristotel.

Atât în opera citată, care constituie cursul său de la Sorbona ținut după 1840, cât și într-o altă (Hélenisme en France, 25 em leçon) ce formează cursul său de

Îți voi aduce inima

Atunci îți voi aduce pași trudiți,
Ce-au născocit poteci nenumărate,
Dar pașii încetați vor fi și 'ncremeni

Îți voi aduce brațe, ce-au făcut
Minuni, ca niște odoare fermecate,
Dar brațele vor atârna, greoiu și mut.

Îți voi aduce ochii, ochii-aprinși
Ca două stele 'n verdele Tău pom,
Dar ochii vor rămâne 'n pleoape, stin

Îți voi aduce inima, ce-a răsunat
În pieptul veșniciei, ca 'ntr'un om,
Dar inima tăcea-va, adânc și 'ntunec

Ca să coboare sufletul Tău sfânt
Și să străbată, 'n sbor cutremurat,
O nouă viață 'n minc, ca un vânt.

MIHAIL CELARIANU

la 1867—1868, Egger arată că purga sau catharsisul aristotelic este o desc care a sufletelor noastre de anumite și de conștiință comprimate în adâncu noastre sufletești și, care ne-ar turb într'un fel sau într'altul. Emoțiunea e tică ar deschide zăgazarile sufletu nostru, lăsând să se scurgă oarecum și simpatie acea energie psihică colectată viața de toate zilele mai ales sub fo groazei și a milei, care ne apasă în știent aproape înecând încăperea mi noastre. Această descărcare ar prod plăcerea contemplării operei de artă ne-ar reda mereu elasticitatea psihică integritatea funcțională a aparatului i tru mental.

Egger ar fi putut merge și mai depa interpretând și catharsisul comic, des care Aristotel nici nu pomenește. C partea referitoare la comedia din tratat aristotelic s'a pierdut, iar mutilarea tului păstrat este un fapt astăzi în r unanimitate admis, nu vedem de ce Arist ar fi rezervat numai tragediei caract cathartic?

Într'adevăr groaza și mila exprim coeficientul inferiorității, și deci al s rinței noastre, e vorba aci: și de sufer prin conținutul materiei psihice, da de suferința realizată prin neconținut prapunere și comprimare, care aduce pă sine tendințe spre suspendarea fun nilor psihice. Contemplarea operei artă, grație catharsisului descărca s tul și îi activează funcțiunile. Prin ținut opera este tragică, prin funcțiu pe care o are, ea este artistică. De conștiința propriei noastre superior și deci a bucuriei noastre poate prod acelaș efect: să ne încarce și astfel căperea sufletului nostru să se înal. Aci conținutul materiei psihice con mată e susceptibilă să producă plă dar suspendarea funcțiunilor psihice ce la un rezultat negativ. Prin con opera este comică, însă tot prim de carea cathartice ajungem la plăcere moțiunii comice și în felul acesta em nea artistică, ca valoarea funcțională mânănd unică, ea diferă numai prin ținut, grație conținutului diferit al rei ce lucrează prin simpatie as noastră.

Fără ca Egger să ajungă la inter- tarea catharsisului comic, noi credem

Cântec

Sfioși și blânzi ca două viorele,
Din cerul unor alte primăveri,
Ce-asupra-mi v'aplecați în clipe grele:
Ochi plini de nesfârșite 'nvăpăeri,
Cu-albastrul vostru umed ca de rouă,
Deschideți-mi o primăvară nouă!

Ca șerpi încolăciți de trupul meu,
Vărsând în taină, aprigul venin,
Durerile mă 'mpresură mereu
Și-mi smulg din greu, suspin după suspin!
Voi singuri, doară mă păziți de rele;
Ochi blânzi sfioși, ca două viorele!

Smaralde smulse din nemărginire,
Voi, prăzi ale cereștilor comori,
Ce năzuți mereu, mai sus de fire,
Veghiați asupra mea, ispititori!
Lumină din lumină vieții mele,
Ochi blânzi, sfioși, ca două viorele!

ART. ENAȘESCU

Sibiu, Noembrie 1922

...ralela aceasta stabilită de noi pentru
...nic e inferentă. Nu avem pretenția că
...ristotel ar fi subscris în orice caz in-
...pretarea noastră, dar e mai probabil,
...interpretarea lui Egger pentru tragic
...fi întrunit toate sufragiile stagiștilor
...unci când el ar fi fost chemat să ju-
...ce valoarea unei inferențe cu adevărat
...rică, să aprecieze, ca dialectic, des-
...șurarea unui raționament refăcut după
...mele unor jalonări de cugetare.

Egger însă nu ne dumirește de ce
...tul nostru se încarcă și mai ales cum
...perează purgarea, sau mai bine zis,
...ce arta declasează eliberarea, și anume
...ație cărora însușiri misterioase?

Nu trebuie să uităm, că Egger, după
...m am spus, se ține strâns de text și
...contextul general. Interpretarea sa nu
...o simplă ipoteză mai mult sau mai pu-
...elegantă în concordanță cu un sistem
...osofic oarecare.

Egger după ce dă un istoric succint al
...terpretărilor date fenomenului cathar-
...se reazimă pe diferite pasagi aris-
...telice din *Morală către Nicomac* (VII,
...IX, 11), din *Politica* (VIII, 5), din *Pro-
...me* (XIX, 27 și 29); compulsează pasagi
...din Platon (*Sophistul*, *Republica*) și
...Plotin (*Despre frumos*). În chipul a-
...sta interpretarea lui Egger se deosi-
...ște de încercările altora (Lessing, Schil-
...W. Schlegel, Fichte, J. P. Richter,
...eck, Novalis, Schelleng, Schopenhauer,
...Zimmerman etc., etc.) și mai ales ale
...lui Max Schasler, pentru care purgarea
...thartică ar fi o elevațiune în înfinit
...mai prin mijloacele finitului, o reintra-
...în absolut pe calea relativului (*Kritis-
...e geschichte der Aesthetik*, p. 68, Ber-
...1872). Poetica lui Aristotel a servit de
...nceput și până în zilele noastre ca
...not de plecare pentru ideologie critică
...studiile asupra dramaturgiei în genere
...ctul cathartic însă, grație mutilării
...tului a fost lăsat în umbră; criticii
...amatici s'au servit în mod copios de

analiza și clasificarea aristotelică, iar es-
...teticianii au utilizat mai ales principiul
...imitațiunii verosimile, pe care l-au trans-
...format în principiul motivării estetice
...extras mai ales din formula relațiunii
...necesare ce trebuie să existe între ele-
...mentele componente ale unei veritabile
...creațiuni de artă și pe care Aristotel a
...intrevăzut-o cel dintâiu.

Catharsisul aristotelic însă a rămas o
...chestiune de virtuozitate în mânărea
...ipotezelor, un fel de alergare clasică, în
...care se înscriu filosofii spre a repurta
...performanțe strălucite.

Au fost filosofi, care au discutat fenom-
...enul cathartic în genul speculațiunilor
...lui Adam Parvipontanus sau Gualon din
...veacul al XII-lea. Numai Egger, nefiind
...silit nici să-și acorde explicarea cu vre-
...un sistem filosofic fiindcă era numai „pro-
...fesor“ și nici profesor fiind, să agreeze
...prea mult disputele medievale, ne dă o
...explicare sprijinită pe texte ce va fi con-
...siderate de noi la lumina doctrinelor con-
...temporane diferite ca țel, dar prezentând
...aceiaș punct comun în structura lor:
...arta, ca eliberare psihică.

Vom examina problema cathartică mai
...ales prin doctrina lui Freud, a lui Berg-
...son și a lui Levy Bruhl.

SCĂRLAT STRUȚEANU

Poetul Lessing avea în serviciul său,
de puțin timp un servitor, care îi deveni
suspect, cu toată încrederea sa firească,
în urma dispariției repetate a obiectelor
prețioase. Hoțul era îndemănat; cum
să-l prinzi asupra faptului? Lessing se
hotărî să-i întindă o cursă, pe care o crezu
ingenioasă, cu toate că principiul era cât
se poate de banal. Din cauza asta chiar,
trebuia să fie eficace. Poetul luă deci un
pumn de monede de aur, pe care îl așter-
nu pe masă, apoi eși. Spre seară intră,
însoțit de câțiva prieteni, cărora le spuse
bănuiala sa. Pe masă aurul strălucea.

— Ah! strigă scriitorul plin de bucurie,
m'am înșelat, servitorul meu e cinstit!
Dar un prieten ridică din umeri cu un
aer neîncrezător:

— Ai numărat banii înainte de a-i pute
pe masă?

Surâsul se șterse după figura lui Les-
sing.

— Nu răspunse el înmărmurit, nu m'am
gândit la asta!

*

Matematicianul Einstein, care a devenit
celebru de câțiva ani, prin teoria re-
lativității, se plimba într-o zi la Berlin cu
soția sa și întâlni o femeie simplă, bă-
trână care se împrieteniase la Zürich cu
familia sa. Auzind că e stabilită de mai
mult timp la Berlin, Einstein îi reproșă
că n'a venit niciodată să-l vadă.

— Dar bine, domnule profesor, zise fe-
meea, m'am îndrăznit să viu la un om at-
tât de celebru!

— Vezi, zise Einstein cu melancolie so-
ției sale, oamenii cei mai cum se cade
nu mai vin să ne viziteze!

*

Andersen celebrul scriitor de basme
danez, venise din Danemarca la Paris,
unde îi plăcu atât de mult în cât filoso-
ful Victor Cousin îl întrebă într-o zi:

— Nu ați avea chef să rămâneți cu to-
tul la noi? În patria d-voastră viața tre-
buie să fie foarte tristă!

Andersen oftă, clătina din cap și zise:
— Iubește cineva mai puțin pe mama
sa când e urâtă?

*

Hodges, fostul guvernator al statului
american Hansas, a vizitat într-o zi închi-
soarea cea mare din Leavenworth și di-
rectorul pușcării îl rugă să ție o mică
cuvântare celor 700 de deținuți adunați
în curte.

Hodges intimidat, își începu discursul
astfel:

— Stimați concetățeni...

Dar văzu el însuși imediat că nu mer-
ge așa și zăpăcindu-se și mai mult re-
începu:

— Iubiți deținuți...

Pușcărișii izbucniră în râs sgomotos,
după care Hodges începu din nou:

— Nu știu cum să mă adresez d-voas-
tră, dar sunt sincer încântat că sunteți
adunați aici în număr atât de mare...

RUD. A. KNAPP

Insemnări critice

G. BRĂESCU: Un scos din pepeni. (Ed. Ancora).

D-l G. Brăescu și-a început magnifică activitate abia târziu — surprindere pentru toți și pentru dânsul, — prin mici scene cazone, de o factură aproape identică: câteva rânduri de descripție, apoi un dialog fără de nici un fel de garanțe personale, perfect adecuat eroilor, care merge repede, spre observația psihologică sau numai glume, desvăluite în ultimul rând. Ne-am obișnuit într-atât cu aceste scheme, încât ori

G. BRĂESCU

și ce nestatornicie, — o cât de mică lungire a descrierii dela început, de pildă, — ni se pare o disproporție. Totuș, variantele sunt multiple, și deseori dialogul nu are nici un fel ultim. Uneori chiar, o coardă sentimentală începe să vibreze nicidecum strident.

S'ar putea spune că arta d-lui G. Brăescu n'a suferit de atunci, nici o evoluție. Schițele cele mai bune au apărut, aproape toate, chiar dela primul moment, și progresul datorit îndrumării căpătate cu timpul, nu se vede decât foarte vag. Și-a mai lărgit doar câmpul de observație.

A adăugat scenele militare, noi aventuri jărănești sau burgheze, (unele admirabile: „dacă așa se vinde la târg“)... Apoi „Vine d-na și d. general“ ne sugerează perspective mari de mare frescă. Apariția filmelor ne-a desconcertat însă. Într-adevăr, pentru ultimul timp trebuie să mărturisim o scădere. Scrisul pe comandă a adus o sumă de spirite îndoelnice. Dialogul perfect e întrebuițat în folosul unei glume oarecare, (și dialogul însuși aduce o oarecare nuanță de repetiție în tehnica lui; o prea mare insistență a greșelilor gramaticale pe care le fac personagiile în vorbirea lor, mai ales de acord. Apoi multe din anecdotele vechi revin abia schimbate. Volumul ultim „Un scos din pepeni“ ne aduce ce e mai bun din această nouă perioadă. Volumul permite însă conturarea caracteristicilor variate ale artei d-lui G. Brăescu.

Ca de obicei, scene mici cazone, jărănești și burgheze...

Cea mai bună dă și titlul cărții. Psihologia este fin nuanțată. Pe cuconul Pe-

Antologia scriitorilor catalani

„Antologia scriitorilor catalani compusă de Jaume Grau Casas-Barcelona“ Proprietatea autorului. Tiparul: Jaume Vinyals, Plaça Constitució 6 Barcelona, 411 pagini, 16×22 cm. Editura: Comitetul pentru „Antologia Catalană“ Barcelona, Carders 29.

Ce anume? O operă literară, un volum cuprinzând mai bine de 400 pagini în esperanto? Este oare posibil? Așa se vor fi întrebând mulți poate aflând că Antologia scriitorilor catalani a fost editată în limba esperanto. Într-adevăr există, a apărut de curând, o asemenea lucrare, care merită atât atențiunea, cât și admirația noastră. Prin această lucrare, Catalanii, cari vor cu tot într-adinsul să se distingă de Spanioli, de cari fin numai politicește, limba vorbită înire ei fiind însă deosebită de cea a limbii spaniole, au știut să și atragă atențiunea publicului cititor internațional și să se distingă cu comorile lor literare, aparte de cele spaniole.

După apariția autologiilor bulgare și poloneze, editarea acestei noi lucrări, arată importanța propagandei naționale în străinătate, cu mult ușurată prin limba esperanto.

Fericitul popor catalan, care se adapă din „Tezaurul literar al limbii milenare a Catalanilor“ (Tresor literari de la milenaria llengua dels llengua Catalans). Într-adevăr tezaurul purtând acest nume original este inepuizabil. Mai întâi câteva cuvinte despre volum în sine.

Conținutul se împarte astfel: I. Prefață. 1. Limba catalană—istoric, structura, întindere, dezvoltare, 2. Literatură catalană—6 capitole descriind-o din secolul XI—XX. 3. Antologia și bibliografia. II. Autori antici—dela 1255—1500. III. Cântec-

ce populare și IV. Autorii moderni—dela 1845 până azi. Spațiul nu ne permite tratăm întregul conținut. Deci, nu câteva observațiuni.

Exactitatea concisă a capitolelor trată chestiuni filologice permite cunoaște aproape detaliată a gramaticii limbii catalane. GRAU CASSAS, un merit poet, compară limba sa părintească cu celelalte idiomuri latine și p fragmente din „Iligenia în Tauris“ scoate în evidență asemănarea relativă între limba catalană și esperanto.

În secolul al XVI-lea limba catalană începe să decadă, pentru a renaște în secolul al XIX-lea și a se afla acum în poca de aur.

Partea a doua a antologiei este atât bogată și practic aranjată, încât volumul poate servi de minune ca operă-model pentru studenți. În această parte aflăm cauzele decadenței limbii, politice și economice, care decadență însă depădită de a rămâne definitivă, a fost izgonit de spiritul catalan de neînving. Partea a treia, care dă informațiuni necesare valoroase despre antologie și felurile încheie cu următoarele cuvinte ale compilatului: „Am lucrat pentru casa noastră, preparând Antologia catalană“, ce are drept scop să facă cunoscut tezaurul limbii noastre materne. În timpul lui și grelei preparării a lucrării, în spiritul nostru au scânteiat două cuvinte: Catalonia și Esperanto... Pentru aceste două nume, pentru aceste două idealuri dedicăm oricând munca noastră.

Numai mulțumită entuziasmului nostru am avut curajul să întreprindem colosala lucrare a antologiei noastre. reia i-am dedicat o muncă de câțiva ani“.

50 de autori sunt reprezentați în această antologie și autorul susține, că numărul scriitorilor catalani demni de a fi cunoscuți este cu mult mai mare. Nu putem fi prezenți toți, din imposibilitate de a da volumului o mai mare complexitate. Prozatorii povestesc, poezii clamă, trubadurii catalani cântă. Mușterii cunoscuți celor cari au arătat interes literaturii popoarelor din peninsulă iberică. „Mama“ „Misterul Durerii“ cunoscuta „Țară de jos“ de Guimerà, vret care a servit compozitorului pentru opera cu același nume, iată perle ale literaturii catalane.

Volumul este tipărit pe hârtie de joasă calitate, iar tiparul ireproșabil, nu bosing ochiul cititorului. Prețul cărții este redus și nu egalează nici pe de parte munca gigantică a lucrării compilatului și colaboratorilor săi.

După „Heroldo de Esperanto“—Colo-

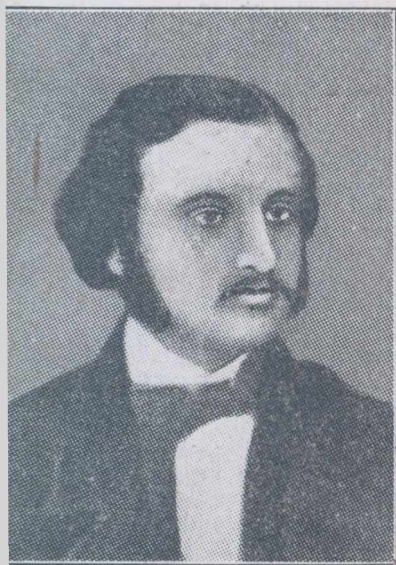

ANTON HOLBAN

Alexandru Odobescu

1834—1895

istoria prozei noastre literare și poeziei. Alexandru Odobescu rămâne o ființă aparte. Stilul său se deosebește fundamental de al înaintașilor și rămâne cu totul specifică și față de predecesori. Cunoașcător adânc al culturii și literaturii antice, Odobescu s'a încercat să introducă în proza noastră toate caracterele acelei literaturi. Prin eleganța formei, prin conciziunea și naturala dispoziția a stilului el a isbit să creeze o nouă manieră de stil natural cu caracter etimologic. Prin proza lui C. Negruzzi, Ioan Crengușu, Ioan Slavici, Calistrat Hogaș și Mișu Sadoveanu; dar nu-l apropiem nici de cel al prozatorilor I. L. Caragiale, Ștefan Voinești, Liviu Rebreanu și Ce. Petrescu care și-au muncit formarea și modelat stilul după cele mai bune legi ale literaturii moderne, trecându-l printr-o severă analiză științifică a rafinării și scuturându-l de orice asperități lexicale și de orice concepții estetice.

AL. ODOBESCU

La acest punct de vedere deosebirea este proza lui Odobescu și aceea a scriitorilor din ambele categorii, citați sus, este tot așa de mare ca și aceea care distinge în literatura franceză în proza Chateaubriand și Balzac și Anatole France de exem-

plu Alexandru Odobescu s'a născut în București la anul 1834 și a început să scrie în „România literară” (1855) a lui V. A. Andri. Cronologic este el face parte din epoca eroică a literaturii noastre, din a patriotică a pașoptiștilor. Dar prin stilul său cumpătat și supus veșnic uverturii autocritice el poate fi considerat precursorul școlii lui Maiorescu (mea). Cu 6 ani înainte de apariția „Vorbirilor literare”, unde se începea curentul de luptă contra formelor arhaice și prea exagerate, Odobescu reliază în București „Revista Română” (1861—1865) unde lupta prin diferite articole critice contra școlii lingvistice, când în același timp și continuarea „Etărilor” lui Alecu Russo începute

în „România literară”. Directiva sa critică dela această revistă era aceea care avea să o susțină cu argumente mai puternice și cu succes hotărâtor societatea „Junimea” prin pana lui Titu Maiorescu.

Preocupat mai mult de chestiuni științifice de istorie și arheologie, Odobescu a ignorat activitatea literară pentru care era mai mult chemat.

În afară de câteva încercări teatrale de piese cu subiect istoric, câteva traduceri din autorii clasici, bagajul său literar se mărginește la o serie de basme minunate povestite, la două nuvele istorice și la vestita antologie de analize artistice și de fragmente descriptive în care natura țării noastre apare în toată splendoarea ei — este vorba de „Pseudo-chinegheticos”.

Deși în articolele sale, Odobescu apare ca un bun cunoscător al folklorului modern, el totuși renunță la cerințele științifice ale acestei discipline și reușește să publice povestea voinicului Bisocan „Basmul feciorului de împărat, cel cu noroc la vână” într-o formă literară apropiată de stilul său cult.

În 1860 el publică două nuvele istorice: „Mihai Vodă cel Rău” și „Doamna Chiajna”. Prea fidel amănuntelor istorice, Odobescu n'a reușit să creeze o nuvelă istorică, așa cum isbutise înaintea lui C. Negruzzi cu „Alexandru Lăpușeanu” al său. El ne-a dat numai niște tablouri istorice sau mai precis câteva evenimente istorice înfățișate sub formă de nuvelă.

Acolo însă unde rămâne Odobescu neîntrecut în literatura noastră este în „Pseudo-chinegheticos”. Aici avem prilejul să putem cunoaște vasta cultură a scriitorului în toate domeniile științelor și artelor, aici întâlnim acele minunate descrieri de natură de care am amintit mai sus.

În legătură cu descrierea pilorască a naturii din „Pseudo-chinegheticos” avem ocazie să relevăm un fapt de care s'a mai vorbit la noi. Odobescu imitând pe Gogol face unele apropieri între frumusețile Bărăganului și stepele rusești.

Desigur această influență a marelui scriitor rus apare ca o noutate pentru literatura noastră. Ea va lua o dezvoltare mai mare ceva mai târziu în epoca sămănătorismului la prozatorii M. Sadoveanu și alții.

În istoria literaturii românești prozatorului Alexandru Odobescu ocupă locul de frunte între scriitorii mari și originali. Cultul pentru scrisul său este astăzi foarte puțin răspândit în masele culte. Nu avem nici măcar o ediție completă a operei sale care să stea la dispoziția marelui public.

Când învățământul clasic va da posibilitate de cunoaștere mai adâncă a literaturilor antice la noi, atunci vom avea prilejul să înțelegem mai bine cât de rodnică a fost această cultură pentru dezvoltarea literară a scriitorului nostru.

Cu această ocazie relevăm faptul că scriitorii noștri din trecut, cronicarii Miron Costin, Dimitrie Cantemir și alții și după ei Alexandru Odobescu au știut să utilizeze cu succes marele folos care-l oferă unei literaturi moderne altoirea la cultura clasicismului antic.

GH. CARDAS

PE COASTA DE ARAMA

Părintele Gala Galaction a fost, dintre scriitorii, primul care a știut să pună accentele cele mai delicate în descrierea orașelului Mangalia — cu plajă mediteraneană, cu căsuțe de piatră pitite sub grele olane de pământ ars, cu negustori greci isteți și leneși, cu țigani, purtând demn ca pașalele, șalvari cărpociți și fesuri decolorate, cu lipovence în costume decolorate, ochii sinilii și cărnuri rose, și scapeteți înalți, curaji, palizi și timizi ca niște focioare travestite.

Savanții noștri arheologi au scormit aici pământul care ascunde ochilor două civilizații suprapuse și au dat la iveală piese arhitectonice de necontestată valoare istorică și, unele din ele, uimitoare ca frumusețe plastică.

Parte din pietrele și cioburile desormântate s'au risipit din lipsa unei serioase organizări a săpăturilor — (Stalul nostru a fost aici de o sărgărenie neghioabă) — parte au intrat în lăzile ascunse ale negustorilor locali, ori s'au furșat în geamandanele sezonierilor, colecționari de circumstanță — altele, se zice, au luat drumul Bucureștilor pentru a fi puse la adăpost de privirile curioase, iar restul, bucățile mai grele care cer un oarecare efort de transportare, se află depozitate într-o sală a suprefecturii, constituind astfel un mic muzeu pe care localnicii nu-l vizitează, iar viligiaturii îl disprețuiesc preferându-i cafeaua sau sălile de dans, unde fesele tremură epileptic în sunetul gramofonului portativ, la lumina oarbă a unei lanterne de buzunar.

În afară de arheologii cari se străduiesc să smulgă solului tainele seculare, ce vor rămâne însă zăvorâte în opuri de specialitate, pictorii singuri, sunt aceia cari, harnic și entuziaș, atern pe pânză aspectele actuale ale Mangaliei cari popularizate, cimentează și sporesc, an cu an, prestigiul acestui orașel atâta vreme ignorat și nici odată iubit pentru ceea ce el cuprinde cu frumusețe umilă și discretă.

Pictorii au fost dealtminteri, oricând și pretutindeni, trâmbișii frumusețelor naturale.

În Apus sunt astăzi atâtea orașe înfloritoare cari acum o jumătate de secol nu erau decât niște sârmane sătisoare, unde pictorii veniau câteva luni pe an, cu tot avutul lor în spate, să se încante de priveliștile luminoase ale câmpului sau de verdele misterios boltit al codrului și să studieze cu pasiunea aceea care este numai a pictorului și care nici se risipește, nici se pierde ci trăește viu pe întinsul cartoanelor și pânzelor, pentru bucuria și vraja tuturor.

S'a întâmplat însă mai întotdeauna un fenomen neașteptat; toate localitățile acestea pitorești au devenit apoi inaccesibile tocmai acelor cari le relevaseră și, prin arta lor, stimulaseră lumea să le viziteze și să le iubească.

Barbizonul de altă dată, al pictorilor, este astăzi locul de rendez-vous al snobilor și îmbogățitorilor de război.

Balcicul nostru, unde acum 5—6 ani, în afară de pictori, nimeni nu catădisea să pună piciorul, este astăzi asaltat de

Ce-a scris Emil Gârleanu?

III. INCEPUTURILE

Asupra începuturilor literare ale lui Emil Gârleanu socotim că se poate învâta din două considerațiuni:

1. În ele găsim — pedeparte — ca material documentar — multe lucruri la care apreciatul novelist a renunțat definitiv;

2. Pedeața însă, aceste încercări de școlar sunt singurele în măsură să ne orienteze în toate direcțiunile pe care sufletul său frumos le-a îmbrățișat și care — după enumerarea din primul articol — se rezumă la:

a) Poezie (versuri, schițe, nuvele);

b) Ideologie (studii, cronică).

De versuri ne-am ocupat în articolul anterior; rămâne ca, de rândul acesta, să facem un scurt și pilduitor popas în legătură cu celelalte subdiviziuni.

1. Schițe și nuvele publică Emil Gârleanu:

a) în „Arhiva“:

Dragul mamei (An. I, Nr. 11—12);

Dreptate cerească (An. II, No. 1—2);

Mama Catrina (An. II, No. 3—4);

Mihaiu (Idem, No. 7—8);

b) „Făt Frumos“:

Pe malul Siretului (An. I, No. 4);

Din trecut (fragment) (Id. No. 9);

Puii (Id. No. 12);

Conu Iordache Ioan (Id. No. 13);

Sineturile Conului Gheorghies (Id. No. 14);

O întâmplare (Id. No. 16);

O zi cu altele (Id. No. 19);

Sufletul nu îmbătrânește (Id. No. 20);

Un sfârșit (Id. No. 21—22);

Suflet de femeie (Id. No. 23—24);

Toate aceste opere, și același lucru se întâmplă și cu alte scrieri ale lui Gârleanu apărute până la anul al II-lea al revistei „Făt Frumos“ — poartă, drept semnătură, cunoscutul pseudonim: Emilgar.

Deabia de aici înainte dânsul va apela la adevăratul nume căruia — prin ajutorul unei linioare — îi va alătura același pseudonim.

În aceste condițiuni apar, tot în „Făt Frumos“:

Franț (An. al II-lea, No. 1);

Înșelat (Id. No. 2);

Întâmplarea (Id. No. 4);

Furtuna (Id. No. 6);

Odată (Id. No. 8—9);

Domnul Seneca (1909; No. 1);

Cucoșul (1909; Nr. 2);

Gândăcelul (1909; No. 3).

Natural că ultimele 3 opere sunt tardive, coîncinzând cu epoca de maturitate a poetului, care încercase, după 5 ani, reînvierea vechii mișcări.

Din această enumerare reese clar că talentul lui Gârleanu s'a manifestat, de la început, și ca descriptiv și ca povestitor și ca observator, pedeparte și ca patriarhal, și ca eroic și ca naturist și ca psiholog, pedeața.

2. Studii și cercetări de istoriografie literară a publicat:

Sofia Hrisoscoala (1859—1861), o entuziasă cercetare despre această „distinsă literată“ care „știe a-și însufleți scrierile cu flacăra tainică ce ne încălzește simțirea și ne face a gândi cu drag la neamul nostru“.

Și mai precis: Ea a fost „întâia femeie din țara noastră ce iea pana în mână pentru a susține dreptatea și a propăși iubirea de patrie...“

În No. 5—6, (1902) apare o scurtă cercetare despre Acrostihul lui Beldiman intitulat „Către cetitori“ și găsit de Gârleanu pe o traducere a „Tragediei lui Sapor“.

În No. 7—8 găsim un foarte interesant „studiu asupra omului, operei și manus-

criptelor“ lui I. Creangă — pe care Gârleanu va tipări și în extras. Și atât în „Arhiva“ Studiu asupra lui Vasile Cârlo anunțat pe coperta câtorva numere următoare n'a apărut. Să fi renunțat ea să-l scrie, odată cu plecarea din Iași la o întrebare pe care o punem cunoscătorilor și îndeosebi familiei care va avea în vedere manuscrisele lui Gârleanu.

În „Făt-Frumos“ găsim:

I. Creangă și Eminescu (An I, No. 1) iar ca articole:

Înstreinații (An. I, No. 3);

Ziua de 2 Iulie 1904 (An. I, No. 7—8);

Inchinare lui I. Creangă (Id. No. 18);

O nouă revistă (Id. No. 19);

În fine — în aceleași periodice — fost publicate următoarele dări de seamă, cronici și note ale lui Gârleanu:

Asupra dramei d-lui I. Găvănescu „Căra lumii“ (Arhiva I, 1—2);

Asupra vol. „Jurnal de bord“ al d-lui Jean Bart (Arhiva I, 3—4); apoi:

Două scrieri (F. fr. I, 1);

Asupra biografiei lui I. Creangă (Idem, Id. id.).

Note relative la manuscrisele și fiinile operei lui Creangă (Ibidem, No. 21);

Dări de seamă asupra cărților apărute (Ibid. id. No. 10);

Solare de I. Dragomirescu (Ibid. id. 11);

Dări de seamă (Ibid. id. No. 13);

Cronică (Ib. id. No. 15)

Cronică (Id. No. 17—18);

Cronică (Ib. id. No. 20);

Cronică (Ib. id. No. 21—22);

Cronică (Ib. id. No. 23—24);

Cronică (Ib. Anul al II-lea)

Cronică (Ib. id. No. 1);

Cronică (Ib. id. No. 3);

Cronică (Ib. id. No. 4);

Cronică (Ib. id. No. 5);

Cronică (Ib. id. No. 6);

Cronică (Ib. id. No. 7);

Cronică (Ib. id. No. 10—11).

Din toată această enumerare reiese că evoluțiunea sufletului lui Gârleanu: cam aceasta: începe cu versuri care renunță repede, trecând, pedeparte, la studii de istoriografie literară, nică și recenzii, pedeața la schițe și nuvele. În prima grupă și-a făcut pe deplin datoria. Dacă luăm în considerare numai insistentele cercetări făcute de el cu privire la admiratul predecesor care a fost povestitorul I. Creangă, suntem cu drept cuvânt prinși de cât suflet (câtă răbdare și pricepere) știa să pue Creangă în menea cercetării. Ce păcat că încercările lui Gârleanu, nefiind reeditate, nu și-au folosit, așa cum autorul ei a întreprins.

În a doua — istoria și mai ales de literară — și-a spus verdictul: Emil Gârleanu s'a manifestat ca un adevărat tist, demn de înaintașii săi C. Neg Al. Odobescu, Caragiale, îmbogățind proza românească începătoare cu și fericit de realizate subdiviziuni.

PAUL I. PAPADOPOULU

o clientelă pestriță, lărmuitoare, superficială, risipitoare și impertinentă.

De pretutindeni unde, cu grele efortări, izbutiseră să-și așeze un cuib liniștit și sigur de activitate, pictorii au fost începuți cu inecul alungăți ca elemente inoportune și oarecum jenante prin sobrietatea vieții lor de studii și prin disprețul pe care neconținut l'au arătat față de vorbăria limonăzie, luxul inutil și poza fanfaroană.

Centrele de studii ale pictorilor prind să ia pe zi ce trece aspectul Moșilor: hoteluri, improvizate, în arhitecturi ridicole, vile înălțate peste noapte cu înfățișare de chioșcuri de gazete, frizerii „de lux“ cu parfumuri suspecte și manucuriste fardate, restaurante cu sosuri râncede, servete de hârtie, mititei, jazzband salbatic urlător sau orchestră „națională“ în care un tenor tucuriu, cu beregată de sticlă spartă, țipă spre deliciul vizitatorilor de ambe sexe:

Ileană, Ileană
Tare ești frumoasă...
Dar ce folos
Că ești ambițioasă!

sau:

Și am să mă îmbăt
Și am să te bat
Și-am să-ți dau
Cinci pumni în cap!

Și-am să beau

Să mă pilesc

Și-am să te cotnogesc!

Hotărât, în asemenea mediu, pictorul nu poate zăbovi prea multă vreme.

Dorul de liniște și de pitoresc îl mână veșnic spre alte meleaguri, neumblate, unde nălăjduște să afle tihna necesară concentrării în studiu.

E curios însă cum, până acum, nici una din comunele ce s'au ridicat numai datorită laudelor cu care le-au coplesit pictorii — nu s'au gândit să arăte acestor cei dintâi și entuziaști pelerini, un dram de atențiune.

Acum un an fostul consiliu comunal al Mangaliei intenționa să doneze, Sindicatului Artelor Frumoase din București, un loc pe malul mării, unde, în câțiva ani, artiștii și-ar fi putut ridica o casă a lor de odihnă și de muncă, care ar fi însemnat pentru Municipiu o podoabă permanentă și o permanență mândrie — iar pentru artiști, prilejul de fecundă activitate locală.

Dar, la noi, inițiativele nobile se sfârșesc mai totdeauna printr'o tăcere de nepătruns.

Uitarea este, dealtminteri, cea mai puțin obositoare dintre atitudini.

N. N. TONITZA

Buletin bibliografic săptămânal *)

de AL-SADI IONESCU

OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE.
ANUARE GENERALE. PRESA.

Ienz (Dr. Hermann). — Bibliografia operelor separate și articolelor istorico-filologice, cari au apărut dela 1919—1924 în limba germană și se referă la teritoriul și locuitorii României. Cluj, (Tip. **Ardealul**), 1926, 60 p.

Țășariu (Sextil). — Pour l'organisation du travail scientifique. La fiche internationale. L'index général. Cluj, (Typ. **Ardealul**), 1926, 11 p.

087. 1 LITERATURA PENTRU
TINERIME.

Senedek Elek. — Gyermekszínház. Cluj, (Nyom **Minerva**), 1926. 175 p. Lei 25. (A magyar ifjuság könyvtára 2—3 szam).

Sif (St. O.). — Tablouri culturale din trecutul Românilor. Ediția III-a. București, **Casa Școalelor**, 1926. 126 p. Lei 18. (Biblioteca secundară No 2).

2 RELIGIE. TEOLOGIE.

Georghiu (Dr. Vasile). — Tradiția despre apostolul și presbiterul Ioan până la Eusebie din Cesarea. Studiu isagogic. Cernăuți, **Editura autorului**, 1926, 30 p. Lei 20.

(Preot A.). — Invierea. Cugetări creștinești din noaptea cea sfântă a dumnezeieștii Invierii. Brăila, Editura foaiei **Glasul Bisericii**, 1926, 16 p. Lei 3.

Erceal (Preotul Corneliu N.). — Chris toși mincinoși. Cu o prefață de precuviosul Arhimandrit Iuliu Scriban. București, (Tip. Fundației culturale **Principele Carol**), 1926, 45 p. Lei 8.

Ristescu (Dr. Gr.). — Percepția misterului. Studiu de psihologie religioasă și misionară. Sibiu, (Tip. **Arhidiecezană**), 1926, 30 p. Lei 20.

Ihălescu (Preotul Ioan). — Dogma soteriologică. Note după cursul de Dogmatică specială. Fasc. I. Actul răscumpărării și persoana Răscumbrătorului. București, (Tip. **Cărților Bisericești**), 1926, 29 p.

Voznicov (Preot A.). — Cuvântul iubitor de adevăr. Despre Calendar stilul vechiu și stilul îndreptat. Chișinău, (Tip. Eparhială **Cartea Românească**), 1926, 46 p.

Țăutu (Părintele Aloisie L.). — Primatul papilor în istorie. Studiu istorico-dogmatic. Oradea, (Tip. **Românească**), 1926, 1 f. + 224 p. Lei 40.

Vanu (A.). — Monumentul creștin din Potaissa. Contribuție la istoria creștinismului dacoroman. Odorheiu, (Tip. **S. A.**), 1926, 25 p. Lei 20.

Biserica ortodoxă română. Congresul național bisericesc. București, (Tip. **Cărților Bisericești**), 1926, 62 p.

Bobulescu (C.). — Schiță istorică asupra satelor Crucea de Sus, Crucea de Jos, cu bisericile lor și asupra schiturilor Brazil și Moșinoaele din jud. Putna. București, Editată de **Preotul T. Antohe**, 1926, III—86 p. + 11 pl. Fig. Lei 50.

Teronim (Ieromonahul I.). — Istoricul Sfintei Monăstiri Noul-Neamț, din județul Tighina. Note din arhiva Monăstirii Noul Neamț. Chișinău, (Tip. Eparhială **Cartea Românească**), 1926, 41 p. + 2 pl. Fig. Lei 25.

Paleologu (J.). — Biserica unică românească. Contribuțiuni spre înfăptui-

rea ei. Cluj, (Tip. Dr. S. Bornemisa), 1926, 24 p. Lei 30.

Sîmedrea (Arhim. Titu). — Patriarhia românească. Acte și documente. Ediție completă. București, (Tip. **Cărților Bisericești**), 1926, 226 p. + 2 pl. Fig.

Küsteragende für die evangelisch-lutherischen Gemeinden in Bessarabien. Hermannstadt, (Buchdruck. W. Krafft), 1926, IV + 159 p.

Csiki Gabor Dr. — Hészek egy istenben... Unitarius hitvallás. Cluj, (Nyom **Minerva**), 1926, VI + 158 p.

Kiss Elek Dr. — A vallás es erkölcs. unitarius nézőpontból. Cluj, (Nyom **Minerva**), 1926, 35 p.

34 DREPT. LEGISLAȚIE.

Tănăsescu (Teodor G.). — Codul de procedură penală adnotat cu doctrina și jurisprudența română, franceză și maghiară. I. Camera de acuzare. Cluj, (Tip. **Fondul Cărților Fundare**), 1926, 420 p. Lei 300.

Laday (Stefan). — Codul civil austriac în vigoare în Ardeal completat cu legile și regulamentele modificatoare cuprinzând și jurisprudența. Vol. II (art. 531—1502). Fasc. I—II. Cluj, Editura **Curții de apel Cluj**, 1926, 48 p.

Dumăltrescu (M. A.). — Codul de comerț (cu texte corespunzătoare italiene, franceze, belgiene austriace) adnotat cu jurisprudența până la zi a Curții de Casație, a Curților de Apel și a Tribunalelelor Române, dimpreună cu jurisprudența italiană, franceză, belgiană, austriacă (selecționată). Vol. I. Art. 1—305. București, „Cugetarea”, S. Ciornei și P. C. Georgescu, 1926, 245 × 16.5, 640 p. Lei 480.

Popp (Dr. Ioan) și Paul **Balașiu**. — Codul de procedură civilă din Transilvania cu adnotări, trimiteri și jurisprudență, conținând și expunerea de motive, cum și legile, decretul legi, și ordonanțele de modificare. Fasc. IV (Leg. I art. 427—568). Cluj, Editura **Curții de Apel Cluj**, 1926, p. 673—896.

61 MEDICINA. FARMACIE. MEDICINA
VETERINARA

Asociația generală a medicilor din România. — Conferințe medicale din ciclurile Noembrie 1925 și Februarie 1926. Fasc. I. București, (Tip. **Reforma Socială**), [1926], 3 f. + 184 p. Fig. Lei 80.

Velluda (Dr. C. C.). — Manual de anatomie și fiziologie elementară pentru soldați și agenți sanitari, subchirurgi, infirmiere, moașe, surori de ocrotire și de caritate. Ediția II-a. Cluj, (Tip. **Cartea Românească**), 1926, 128 p. Fig. Lei 50.

Iordăchescu (Dr. Z.). — Laptele pentru copiii sugari. București, (Tip. **Reinvierea**), 1926, 16 p.

Papiu (Medic General Alexandru). — Noțiuni de igienă militară pentru Școlile Sanitare Inferioare. București, Fig. Lei 30.

(Tip. **Cartea Medicală**), 1926, 104 p.

Varlot (Dr. G.). — Arta de a crește copiii sugaci. Higienă infantilă. Traducere în românește de Dr. Vasile C. Nazarie. Sibiu (Tip. **Școalele militare de Infanterie**), 1926, VIII + 62 p. Fig. Lei 30.

Apostol (Dr. Od.). — Insemnări de terapeutică. Codoformul. Cluj, (Tip. **Cartea Românească**), 1926, 8 p.

Dimonie (Mihail). — Plante medicinale.

Fascicula I. București, (Tip. **Cartea Românească**), [1926], 48 p. Fig. Lei 25.

Normand (Dr. J.). — Grundriss der diätetischen Therapie innerer Krankheiten. Mit XXX Tabellen. Leipzig und Wien, **Franz Deuticke** (Buchdruck. Bernet, Klausenburg), 1926, 131 p.

Piticariu (Dr. Ilie). — Băile din Vatră-Dornei. Cernăuți, (Tip. **Glasul Bucovinei**), 1926, 72 p. Fig.

Apostol (Dr. Od.). — Cercetări somatologice. Contribuțiuni statistice. Cluj, (Tip. **Cartea Românească**), 1926, 7 p.

Apostol (Dr. Od.). — Contribuții la studiul stării statice și dinamice a pupilei în cazuri de intoxicații, lipotimii, agonie, moarte. Cluj, (Tip. **Cartea Românească**), 1926, 8 p.

Ulinescu (Dr. Radu). — Seroterapia specifică în infecțiunile gonococice. București, (Tip. **Cultura**), 1926, 72 p.

Danielopolu (Dr. D.). — Conduite à suivre dans l'application de notre méthode de traitement chirurgical de l'angine de poitrine. Bucarest, (Typ. **Cultura**), 1926, 10 p. + 3 pl. Fig.

Dobrotă (Dr. Eugeniu). — Cours de gynécologie. Cluj, **Editura autorului**, 1926, 40 p. Lei 40.

8 LITERATURĂ

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ
a) POEZIE

Cazacu-Delarast (G. Șt.). — Simfonii de seară. Versuri. Cu o scrisoare de C. Ionescu-Olt. Bacău, (Tip. **Școalelor militare de Administrație**), 1926, 77 + II p. Lei 30.

Coșbuc (Gheorghe). — Balade. Ediția III-a. București, **Casa Școalelor**, 1926, 166 p. Lei 25. (Biblioteca secundară No. 3).

III. LITERATURĂ STRAINĂ TRADUSĂ.

Champsaur (Felicien). — Mesalina. L'Orgie latine. Roman. Text românesc de George B. Rareș. Ediția doua. București, **Victoria**, 285 p. Lei 100.

Zola (Emile). — Greșala abatelui Mouret. În românește de Ion Pas. București, **Cugetarea**, S. Ciornei și P. C. Georgescu, [1926], 312 p. Lei 58.

Zola (Emile). — Inundația. Traducere de B. Marian. București, **Universul**, 1926, 32 p. Lei 8. (Biblioteca ziarului „Universul” Nr. 9).

9 ISTORIE. BIOGRAFIE.

Archibald. — Ce am văzut în România mică. Anecdote istorice. București, **Universul**, 1926, 104 p. Lei 25. (Biblioteca ziarului „Universul” Nr. 8).

Cazacu (Dr. P.). — The truth about the question of Bessarabia. Bucharest, (Printed by **Cultura Națională**), 1926, 61 p. + 14 pl. Fig., hartă.

Gorovei (Artur). — Monografia Orașului Botoșani. Botoșani, **Ediția Primăriei de Botoșani**, [1926], 1 f. + 460 p. Fig. Lei 150.

Lacea (Constantin). — Sânt în Transilvania așezări de Români veniți din sudul Dunării sau nu sunt? Cluj, (Tip. **Ardealul**), 1926, 18 p.

Reli (Simion). — Din Bucovina vremurilor grele. Schițe istorice. Cernăuți, **Librăria Marca Țării**, 1926, 68 p. Lei 30.

a) Biografie.

Drăganu (N.). — Mihail Halici (Contribuție la istoria culturală românească din sec. XVII). Cluj, (Tip. **Ardealul**), 1926, p. 77—168 + 4 pl.

Oprescu (G.). — L'activité de journaliste d'Éliade Rădulescu pendant son exil à Paris. Cluj, (Typ. **Ardealul**), 1926, p. 67—76.

*) A se vedea tabloul clasificării zecimale în numărul 1.

E C O U R I

SERBATORIREA D-LUI MINISTRU I. PETROVICI

Vineri, 30 Iulie, S. S. R-ul a sărbătorit pe noul ministru al Instrucțiunii Publice, d. I. Petrovici, membru activ al sãn, printr-un grandios banchet, în grãdina Chateaubriand. Grandios prin numãrul participanților, prin diversitatea lor și mai ales prin puțin obișnuita, chiar în astfel de ocazii, revãrsare de oratoric panegirică. Trebuie să fie o explicație puțin comunã în această unanimitate și entuziasmată elogiare la care s'au raliat inițiatorilor: Universitățile prin decanii lor, ministerul prin secretarul sãu general, generația fãlurite de scriitori apoi, presa, etc. Simpatia și necontestatele însușiri de scriitor și gânditor ale sărbătoritului n'ar fi fost de ajuns să explice această mobilizare a admirațiilor.

Se cristalizază peste tot, în țară, din ce în ce mai temeinic, convingerea că adevãrata boalã a acestei țãri este deploraabila situație a învățãmântului și cu el dimpreună, toatã pregãtirea culturalã lãsatã ca o cenușareasã, între recuzitele prãfuite ale vechilor rațiuni de Stat. Un om care, pãrãsind, cum prea bine a caracterizat președintele Sindicatului Ziaristilor, Pamfil Șeicaru, „demagogia cãrãmizii”, ar merita să însuflețidurilor puținã viațã, puțin suflet, un om care să fie convins că la început a fost sufletul și care să-și aminteascã din chiar tãnãra noastrã culturã de acei dascãli predicãnd suflete, lor între pereții unor odãi improprii, un astfel de om, excepțional, pentru vremurile acestea valutare, n'a mai apãrut de mult în fruntea unui departament, de importanța celui al Instrucțiunii.

Convingerea tuturor a fost cã d. I. Petrovici, noul ministru, este omul de care se pot lega cele mai frumoase nãdejdi în viitorul cultural al acestui neam.

Scriitorii cari au vorbit au stãrunit asupra colaborãrii între oficialitate și forțele de creație artisticã, singura în stare să împãce și nãzuințele scriitorilor cãtre un rol social și marile necesități culturale ale României de azi.

Discursul d-lui I. Petrovici îmbrãțișând toate aspectele secetei noastre culturale, a desfășurat un bogat program de activitate, cãruia, evident, îi mai trebuie realizarea, ca să ridice admirabila oratorie la valoarea unor pagini de fapte, și din care program, citãm:

La această operã de propagandã extrașcolãrã voi avea trebuința cât se poate de mare de ajutorul domniilor voastre, domniilor scriitori. Fiindcã, vedeți d-voastrã, în școlile propriu zise, mai merge ca instrucția să se dea și fãrã talent fiindcã acolo sãnt sancțiuni și un manual scris mai prost poate aduce și el servicii însã acolo unde trebuie neapãrat talent, este în propagandã extrașcolãrã, fiindcã acolo lipsește cu desãvãrșire factorul de obligațiune — acolo trebuie să captivezi, acolo știința nu poți s'o împui ci trebuie să o insinuezi cu mãestrie în suflete.

În această propagandã mai largã, care depășește cercul școlii propriu zise, este nevoie de puterea captivantã a artei, acolo talentul este absolut indispensabil și pentru aceea cred cã nu se poate face o operã fãrã ajutorul domniilor voastre cãrora destinul v'a hãrãzit talent. În această activitate aș vrea să fiți nu victimele manualelor ci creatorii de manuale.

Existã în Ministerul Instrucțiunii publice o secțiune care se ocupã cu această laturã a propagandei culturale. Casa Școalelor și-a luat sarcina acestei misiuni. Ei bine, din cece am cercetat pãnã acum, această propagandã trebuie sporitã pentru a executa această operã mare.

Pentru eã, vedeți d-voastrã, în vremuri așa de turburi, în vremuri în care mizeria emancipate au sufletul clocotitor de nãzuinți confuze, nu merge ca propagandã să se facã din inițiative individuale, propagandã aceasta trebuie să aibã caracterul unei adevãrate expediții intelectuale.

De aceea, domnilor, dacã împrejurãrile mã vor ajuta și dacã voi rãmãnea mai mult timp în locul în care mã gãsesc astãzi, dacã se va îndeplini profeția pe care cu atãta uitare de sine a fãcut-o d. Minulescu când a spus cã dorește ca partidul nostru să mai stea mulți ani la guvern, ei bine domnilor, trag temeinica nãdejde cã voi putea să transformãm această instituție embrionarã într'un organ puternic de propagandã care să serveascã necesităților vremii.

Casa Școalelor nu trebuie să fie o direcțiune, ci trebuie ca să cuprindã foarte multe direcțiuni. Ei bine, în această expedițiune, precum am numit-o voi face apel la concursul scriitorilor de care am absolutã nevoie. Trebuie coordonate în mod organic toate sforțãrile în această privințã. Statul cred cã trebuie să organizeze toate inițiativele private — și sãnt multe — în această direcțiune.

SUFLETUL MISTIC

Am reprodus, deunãzi din studiul, cu acest titlu, publicat de d. prof. C. Rãdulescu-Motru, în „Gândirea”. Comentãnd acest studiu în foiletonul „Cuvãntul”-ul d-nul prof. Nae Ionescu, dupã un examen al caracterelor primare ale acestui misticism nãscãnd, terminã cu aceste rãnduri:

Dar de aci și pãnã la misticismul constituit, capabil de realizãri precise în ordinea spiritualã, — mai va; cãci Bergson nu este — ca esență — încã Plotin, Picasso nu este Fra Angelico și nici... Max Scheler — San Juan dela Cruz sau Ioannes Klimax!

Cine vrea să fie drept cu actuala frãmãntare a sufletului omenesc, va trebui să spunã cã o dorințã de „altceva” existã; cã această dorințã de noutate plutește deja în larg în apele transcendentei, și prin aceasta își desemneazã eventualitãțile mistice; dar cã deocãdatã ea nu a eșit din faza de intențiuni. Misticism bine definit? Greu de spus. Pentru moment numai un fel de hãzãialã neliniștitã: Schwaermerei. Foarte interesantã și respectabilã de sigur; dar nu încã misticism. Cãci, nu am, crezut cã mai e nevoie sã o amintesc — dar vãd cã e nevoie sã o fac: sã nu se uite cã misticismul presupune o disciplinã mintalã și de atitudine, o preciziune și o supraveghere tot așa de severã — cel puțin tot așa de severã ca aceea a raționalismului științist. Cine nu înțelege acest lucru, e zadarnic sã mai studieze mișcarea.

Ce așteaptã misticismul ca să se precizeze? Desvoltarea lui normalã; maturitatea lui; geniul care sã-i dea expresie; ceace e tot una: cãci atunci când revoluția misticã va fi încheiatã, în chip necesar îi vom culege floarea.

În orice caz generația noastrã nu va trãi întâmplãrile acestea. De abia suntem la poalele muntelui; și iatã de ce încercarea de a bãnui perspectivele care se deschid abia în vãrf mi se par premature.

PENTRU INTERPENETRAȚIA SPIRITUALA

La a 6-a sesiune a comitetului de cooperare intelectualã de pe lângã Societatea Națiunilor, compozitorul austriac Weingartner a prezentat un raport referitor la facilitarea relațiilor internaționale din punctul de vedere muzical:

Raliindu-se la metoda preconizatã de d-șoara Elena Vãcãrescu din care citeazã pasajul urmãtor: „Pentru a pregãti interpenetrațiunea spiritelor în domeniul Artei nu existã decãt un singur mijloc: trebuie rãspãnditã cunoștința artei particularã națiunilor, trebuie fãcute accesibile inteligențelor, mișcãrile artistice naționale, for-

mula și originalitatea naționalã, trebuie facilitã difuziunea particularitãților gustului și a sufletului”.

D. Weingartner propune crearea, pe baze internaționale, a unei instituții pentru schimbãrile programelor de concerte, repertoriilor de teatre și opere, și a unui catalog internațional anual pentru ținerea în curent cu producțiunile muzicalã contemporanã; apoi a unui ziar muzical lunar, care, facilitãnd, prin publicațiunile sale, cunoștința istoriei muzicale a popoarelor ar fi un bun mijloc de a apropia aceste popoare. Pe lângã aceasta d. Weingartner recomandã organizarea de concerte pentru copii cu program adaptate sufletului copilului, crearea unei misiuni speciale care să strãngã cãntecele populare din toate țãrile și să pregãteascã o ediție autenticã a cãntecelor populare cele mai frumoase și mai caracteristice din toatã lumea.

Sub-comitetul a însărcinat Institutul de Cooperãțiune Intelectualã să urmãreascã studiul posibilitãții de a organiza în cursul toamnei 19 un congres de artã popularã, de a examina chestiunea schimbãrilor programelor de concerte, aceea a unificãrii diapazonilor, și a adoptat rezoluțiune subliniind importanța ce trebuie atribuitã studiului cãntecelor populare și utilitate desvoltãrii practicei audițiilor muzicale pentru copii. În același timp a decis sã propuie crearea unui Oficiu internațional a muzeelor pentru desvoltarea relațiilor între diferitele muzee naționale.

25 Iulie, 1864: S'a nãscut în Brașov marele slavist I. Bogdan.

1876: S'a nãscut în Iași poetul Mihai Codreanu.

29 Iulie, 1897: A murit Ștefan Vãgoleici.

30 Iulie, 1892: A murit comediant Ștefan Iulian.

1 August, 1861: S'a nãscut în satul Spãtãrești de lângã Fãltãceni, folkloristul Mihail Lupescu.

1867: S'a ținut prima ședințã a membrilor Academiei Române.

1878: Apare la Gherla revista „**Amicul Familiei**”, condusã de Nicolae F. kete Negruțiu.

1881: Apare în Cernãuți revista „**Aurora rominã**”, sub conducerea lui Ioan I. Bumbac.

2 August, 1872: Eudoxiu Hurmuzachi a fost ales membru al Academiei Române.

6 August, 1887: A murit poetul Gheorghe Crețianu.

8 August, 1843: S'a nãscut în satul Topã districtul Solnocului (Transilvania), scriitorul Ioan Pop Florentin.

1854: S'a nãscut în orașul Slatina, jurnalistul Constantin Dissescu.

1864: Apare revista „**Arhiva istoricã României**” condusã de B. P. Hașdeu.

9 August, 1843: S'a nãscut în București povestitorul N. D. Popescu.

1857: Apare în București ziarul „**Rãmãnul**” condus de C. A. Rosetti.

1880: S'a nãscut în Sãliște lângã Sibiu istoricul Dr. Ioan Lupas.

12 August, 1816: S'a nãscut în București scriitorul Ioan Ghica.

1913: A murit profesorul Nicolae Quițescu.

13 August, 1874: Ion Ghica a fost ales membru al Academiei Române.

Redactor PERPESSICIUS